



Tarpvalstybinio planavimo

GIDAS



TURINYS

01	ĮVADAS	4
	Kas yra SUMANUS PLANAVIMAS?	5
	Kodėl turėtumėte perskaityti šį vadovą?	5
02	TRUMPA REGIONŲ APŽVALGA	7
	Klaipėdos regionas	8
	Klaipėdos regioninės ekonomikos varikliai	10
	Susisiekimo galimybės	11
	Klaipėdos regiono specializacijos strategijos iki 2030 metų kryptys	11
	1-OJI KRYPTIS – JŪRINĖ EKONOMIKA	11
	2-OJI KRYPTIS – BIOEKONOMIKA	12
	3-OJI KRYPTIS – DARNUS JŪRINIS IR PAKRANČIŲ TURIZMAS	12
	4-OJI KRYPTIS – PAŽANGI PRAMONĖS EKONOMIKA	13
	5-OJI KRYPTIS – PASLAUGŲ EKONOMIKA	13
	Kuržemės regionas	14
	Kuržemės regioninės ekonomikos varikliai	16
	Susisiekimo galimybės	17
	Kuržemės plėtros strategijos prioritetai	19
	1-ASIS PRIORITETAS – DINAMIŠKOS ŽINIOS	19
	2-ASIS PRIORITETAS – AUGANČIOJI EKONOMIKA	19
	3-ASIS PRIORITETAS – EKOLOGINĖ IR SAUGI PLĖTRA	20
	4-ASIS PRIORITETAS – TVARUS JUDUMAS	20
	5-ASIS PRIORITETAS – PATRAUKLI GYVENAMOJI APLINKA	21
	6-ASIS PRIORITETAS – SOCIALINĖ INTEGRACIJA	21
	7-ASIS PRIORITETAS – KULTŪROS POTENCIALAS	22
	8-ASIS PRIORITETAS – AKTYVI VISUOMENĖ	22

03	TARPREGIONINIS POTENCIALAS	23
	Kuržemės regionas	24
	Klaipėdos regionas	25
	Tvarus išteklių naudojimas ir darni aplinka	25
	Patirtinis turizmas	26
	Į žmogų orientuotos viešosios paslaugos	26
	Aukštos pridėtinės vertės kūrimas	27
	Bendros temos	27
	Viešosios paslaugos, pajėgumų valdymas ir žmonių tarpusavio bendradarbiavimas	27
	Sąžininga ir įtrauki visuomenė	29
	Tvarus išteklių ir aplinkos valdymas	30
	Turizmo produktų įvairinimas	31
	Viską apimančios ir patikimos viešosios paslaugos	31
	Aukšto lygio pridėtinės vertės kūrimas	32
	Skatinti potencialų tarpregioninį funkcionalumą	34
04	SUMANIŲ SPECIALIZACIJŲ SKATINIMO GAIRĖS	36
	Sumanios specializacijos sąvoka	37
05	NUO IDĖJOS IKI TIKRO PASIŪLYMO	42
	Prioritetai	43
	Projekto idėjų sąrašas ir įvertinimas	50
	Rekomendacijos ir išvados	53
	ŽODYNAS	57



Kas yra SUMANUS PLANAVIMAS?

Projektas LLI-431 „Tarpregioninis bendradarbiavimas, siekiant užtikrinti darnų, integruotą ir sumanų planavimą“ (SUMANUS PLANAVIMAS) įgyvendintas su tarpregioninės bendradarbiavimo programos Interreg V-A Latvija – Lietuva 2014–2020 (LV-LT programa) parama, siekiant sustiprinti vietos ir regionų suinteresuotųjų subjektų gebėjimus teritorijų ir strateginio planavimo srityje, stiprinant tarpregioninę perspektyvą strateginiame plėtros planavime, kad būtų plėtojamas nuoseklus vystymasis ir veiksmingas bendradarbiavimas tarp Kuržemės (Latvija) ir Klaipėdos (Lietuva) regionų.

Pagrindinis SUMANUS PLANAVIMO partneris yra Kuržemės planavimo regiono administracija, o jos partneris – asociacija „Klaipėdos regionas“. Projekto SUMANUS PLANAVIMAS tikslas yra sustiprinti vietos ir regionų suinteresuotųjų

subjektų gebėjimą vykdyti teritorijų ir plėtros planavimą. Projekto tikslas – stiprinti vietos suinteresuotųjų subjektų, kuriuos sudaro vietos ir regionų politikai, teritorijų planuotojai ir plėtros specialistai savivaldybėse, gebėjimus ir įkurti lyderystės programą. Kuržemės planavimo regionas ir asociacija „Klaipėdos regionas“ atliko atitinkamų regionų analizę ir tyrimus, kuriais buvo siekiama papildyti duomenis ir surinkti informacijos būsimiems plėtros planavimo dokumentams. Tarpregioninio planavimo vadove, kuris buvo parengtas bendromis projekto partnerių jėgomis, apžvelgiamos abiejų regionų plėtros prielaidos, regionų ekonomikos varikliai ir potencialas per sieną, pateiktos pažangios specializacijos skatinimo rekomendacijos ir aprėpiami praktinės patirties iššūkiai, kuriais norima įgyvendinti tarpregioninės plėtros prioritetus, įtraukiant vietos suinteresuotuosius subjektus ir pateikiant praktinio įgyvendinimo metodus.

Kodėl turėtumėte perskaityti šį vadovą?

Atsižvelgiant į tai, kad savivaldybės yra ne tik administraciniai vienetai, o regionų samprata ne tik geografinė vieta, o taip pat ir investicijų funkcionavimas, sprendimų priėmimas, projektų plėtojimas, tampa vis svarbiau bendradarbiauti su įvairiomis savivaldybėmis siekiant nustatyti bendras plėtros galimybes ir įtraukti jas į planavimo dokumentus.

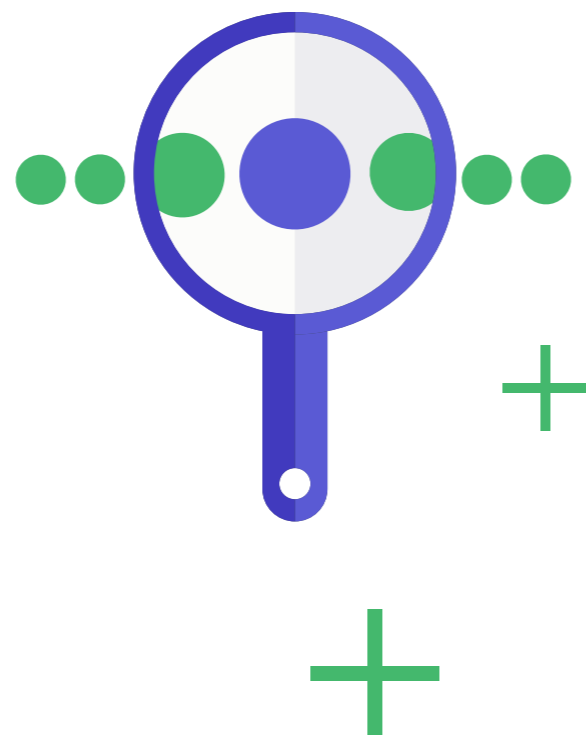
Klaipėdos ir Kuržemės regionuose, besidriekiančiuose palei Baltijos jūros rytinės pakrantės dalį nuo Nidos iki Kolkos ir Jūrmalos, gyvena 557 835 tūkstančiai gyventojų. Bendros vertybės ir tarpusavio santykiai suteikia puikų pagrindą bendradarbiavimui ne tik dėl tarpregioninių veiklų, bet taip pat ir dėl bendrų tarpregioninių projektų. Regionai tai ne tik geografinės vietos, taip pat kaip ir savivaldybės – ne tik administraciniai

vienetai, bet tam tikra prasme tai yra aplinka investicijų įgyvendinimui, projektų plėtojimui, sprendimų priėmimui ir abipusiam bendradarbiavimui. Siekiant abiejų regionų savivaldybių bendradarbiavimo, reikia nustatyti bendras plėtros galimybes ir įtraukti jas į planavimo dokumentus, o tai suteiks papildomų bendrų iššūkių sąžiningai ir įtraukiai visuomenei, žmonių tarpusavio bendradarbiavimui, ekonominiam potencialui vietos verslui ir tvirtai plėtrai abiejuose regionuose. Atsižvelgiant į tai, kad vienas iššūkis gali būti sprendžiamas Kuržemės ir Klaipėdos regionų bei kelių netoliese esančių savivaldybių, sprendimų priėmimo procesas, bendrų iššūkių nustatymas ir sprendimas yra lengvesnis ir daug naudingesnis.

SUMANAUS PLANAVIMO projekto dėmesys telkiamas į esamų pasienio ir tarpregioninių veikimo zonų potencialo tyrimą, kurio tikslas aptikti plėtros galimybių apimtį, kad būtų įgyvendinta bendra panaši vizija, susijusi su puikiu susisiekimu, sumaniu visų galimybių ir išteklių panaudojimu, leidžiančiu įtraukti bendrus tarpregioninius interesus. Tarpregioninio planavimo vadovas parengtas norint apibendrinti ir pateikti SUMANAUS PLANAVIMO įgyvendinimo rezultatus arba pasidalinti įgyta patirtimi ir žiniomis. Vadovą sudaro 4 pagrindiniai skyriai: pirmame skyriuje pateikiama trumpa informacija apie Kuržemės ir Klaipėdos regionus; antrame skyriuje pateikiama glausta tarpregioninio potencialo informacija; trečiame skyriuje pateikiamos sumanios specializacijos skatinimo rekomendacijos, o ketvirtame skyriuje pateikiami SUMANAUS PLANAVIMO projekto metu patirti praktinės patirties iššūkiai, kuriais siekiama įgyvendinti tarpregioninės plėtros prioritetus. Praktinė patirtis, įgyta

Palangos inovacijų stovykloje 2020-ais metais, Kuldygos inovacijų stovykloje 2021-ais metais ir praktiniuose seminaruose, demonstruoja, koks kūrybingas ir įvairiapusis gali būti planavimo procesas. Inovacijų stovyklos ir praktiniai seminarai, kurie buvo skirti Kuržemės ir Klaipėdos savivaldybių atstovams, parengia realias projektų idėjas, kurios turi būti įgyvendintos iki 2027 metų. Iš pradžių projektų pasiūlymai, kurie buvo pateikti sąžiningos ir įtraukios visuomenės, ekologiškos ir tvarios plėtros, turizmo ir paveldo ekonominio potencialo, pajėgumų didinimo ir žmonių bendradarbiavimo srityse, buvo ištirti ir aptarti praktinių seminarų metu. Pagrindinės užduotys, kurias turėjo atlikti savivaldybių atstovai, buvo partnerystė tarp Iniciatoriaus ir Partnerių, tikslinių grupių nustatymas, tarpregioninis poveikis, rizikos nustatymas ir vertinimas, terminas ir išteklių. Detalesni rezultatų paaiškinimai pateikiami paskutiniame skyriuje.

Aiškinamasis žodynas, bendrųjų idėjų santrauka, projekto idėjos analizės etapų apžvalga pateikiama prieduose.

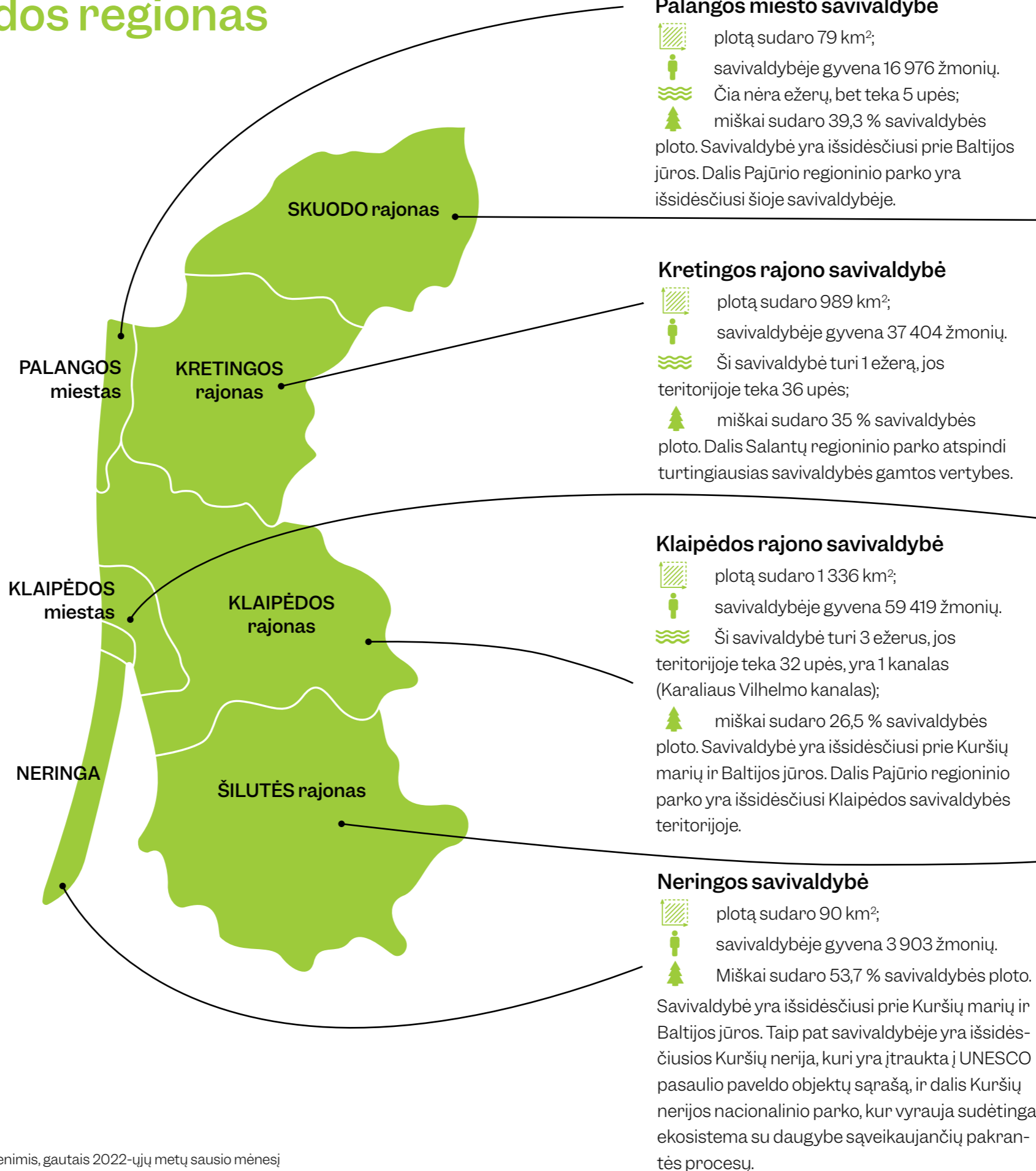


TRŪMPA REGIONŲ APŽVALGA

Kiekvienas regionas, tiek Kuržemės, tiek Klaipėdos, yra įvairūs, bet tuo pačiu abu regionai turi panašumų. Geras pagrindas mokymuisi vienas iš kito yra panašumai, o skirtumai – suteikia unikalumo ir sprendimo būdų vietos lygmenyje.

Klaipėdos regionas

Klaipėdos regionas yra trečias pagal dydį Lietuvoje, kuriame gyvena 324 263 gyventojų¹, o tai sudaro apie 11,56 % visų Lietuvos gyventojų. Bendras regiono plotas, kurį sudaro 5 222 km², yra suskirstytas į 7 savivaldybes. Klaipėdos miestas yra Klaipėdos regiono centras. Tai didelis pramonės centras su jūrų uostu. Bendras Baltijos jūros pakrantės ilgis siekia 90,66 km; Neringos, Klaipėdos ir Palangos miestų savivaldybės turi tiesioginį priėjimą prie jūros. Palangos miesto, Kretingos rajono ir Skuodo rajono savivaldybės turi bendrą sieną su Pietų Kuržemės savivaldybės Rucavos, Dunikos, Kalėtų, Gramzdos ir Vainiaudos valsčiais. Įspūdingiausios Klaipėdos regiono gamtinės vietovės yra Pajūrio regioninis parkas ir dalis Kuršių nerijos.



¹ Remtasi Lietuvos statistikos departamento duomenimis, gautais 2022-ųjų metų sausio mėnesį

Klaipėdos regiono ekonomikos varikliai

Pagrindinis Klaipėdos regiono privalumas yra strategiškai paranki geografinė padėtis. Regiono, kurio pasididžiavimu laikomas Lietuvos transporto tinklas, svarba yra patvirtinta plėtojant jūrų ir vidaus vandenių kelius, geležinkelius, kelių ir oro transportus, o taip pat sutelkiant dėmesį į jūrinio turizmo, bioekonomikos ir kitų sričių stiprinimą, siekiant įgyvendinti prioritetingas Klaipėdos plėtros specializacijos strategijos iki 2030 metų kryptis. Klaipėdos regioninės ekonomikos variklis yra Klaipėdos jūrų uostas, kuris yra neužšalantis rytų Baltijos jūros uostas labiausiai nutolęs į šiaurę. Palyginus su kitais Lietuvos regionais, Klaipėdos regionas neabejotinai yra patraukliausias atvykstantojo ir vietinio turizmo plėtroje.

Jūrinės ekonomikos stiprinimo metu planuojama teikti pirmenybę mėlynosios energijos, akvakultūros ir jūros biotechnologijų, ekologiško jūrų transporto naujovių ir kitų jūrų ekonomikos veiklų skatinimui.

Per dešimtmetį planuojama išsiveržti į lyderių gretas bioekonomikos srityje tiek nacionaliniu, tiek viso Baltijos jūros regiono mastu. Šiam tikslui įgyvendinti planuojama įsteigti Klaipėdos regiono bioekonomikos tarybą. Taryba padės užtikrinti visų suinteresuotųjų subjektų tarpinstitucinę sąveiką sprendžiant regiono bioekonomikos strateginės plėtros klausimus. Regiono maisto tinklų plėtra bus viena iš Regiono specializacijos strategijos temų. Planuojama įvertinti vietos ūkininkų, žuvininkystės ir

akvakultūros įmonių gaminamos produkcijos regioninį prieinamumą ir jos pobūdį, o taip pat šių išteklių pakankamumą, būtina visaverčiam regioniniam maisto tinklų plėtojimui. Išanalizavus esamą padėtį ir vietos gamintojų poreikius, bus imtasi šių veiksmų: projekto, skatinančio ekologinės žemės ūkio produkcijos gamybą, įgyvendinimo, įvairių atsinaujinančių ūkių ir žuvininkystės kūrimo, akvakultūros įmonių, aprūpinančių vietos švietimo įstaigas regiono ūkininkų produkcija, steigimo. Numatoma skatinti ūkininkų partnerystę ir vietos viešojo maitinimo sektoriaus bendradarbiavimą. Šie veiksmai padės kurti pridėtinę vertę ateityje, pavyzdžiui, plėtos patrauklius regioninio gastronomicinio turizmo produktus ir pan.

Trečioji svarbi kryptis yra darnus jūrinis ir pakrančių turizmas. Viena pagrindinių užduočių yra vieningos regioninės turizmo politikos valdymo modelio kūrimas bendradarbiaujant su regionine turizmo organizacija. Be to, tam tikras dėmesys bus skiriamas dviračių turizmui ir su juo susijusiai veiklai, siekiant sukurti dviračių turizmo infrastruktūrą. Dviračių turizmo populiarinimas planuojamas artimiausiais metais. Numatyta rekonstruoti ir nutiesti naujus dviračių takus, parengti dviratininkams draugiškus turistinius maršrutus ir įrengti specialią infrastruktūrą.

Susisiekimo galimybės

Klaipėdos regiono transporto tinklą sudaro keliai, geležinkelių tinklas ir vidaus vandenių keliai.

Kelių tinklas jungia visas gyvenvietes. Pagrindinis krovinių transportavimo maršrutas motorinių transporto priemonių keliu tarpregioninėje srityje yra tarp Liepojos ir Klaipėdos. Tiesioginis susisiekimas motorinių transporto priemonių keliais yra įmanomas tarp Liepojos ir Klaipėdos, Priekulės ir Skuodo.

Geležinkelių, kurių vėžės plotis siekia 1520 mm, tinklas jungia Klaipėdos miestą su didžiausiais Lietuvos miestais. Ryšys su Latvijos geležinkelių tinklu esamas geležinkelio ruože Mažeikiai – Jelgava.

Klaipėdos uostas yra Lietuvos centrinė ašis ir vartai į Baltijos jūrą. Tai yra vienas iš kelių neužšalantių uostų šiauriosioje Europoje, o Lietuvoje jis yra didžiausias. Uostas skirtas tiek kruiziniams laivams, tiek kroviniams transportui. Reguliarūs keleiviniai keltai jungia Klaipėdą su Kyliu, Karlshamnu, Kopenhaga ir kitais Europos miestais. Be to, čia įrengtas tinklas mažesnių uostų, skirtų jachtoms ir mažiems laivams.

Nemuno upė ir Kuršių marios yra pagrindiniai vidaus vandenių keliai. Dauguma naudojamų Lietuvos vidaus vandenių kelių yra išsidėstę Klaipėdos regione. Daugiau naujovių laukia Danės upė, kurią tikimasi pritaikyti laivybai ir įdiegti vandens autobuso maršrutą, o Šventosios uostą planuojama rekonstruoti ir diegti naujus vandens kelius bei infrastruktūrą.

Klaipėdos regiono specializacijos strategijos iki 2030 metų kryptys

1-OJI KRYPTIS JŪRINĖ EKONOMIKA



TIKSLAS:

Pasiekti, kad Klaipėdos regionas iki 2030 m. taptų moderniu ir patraukliu investicijoms jūrinės ekonomikos lyderiu Pietryčių Baltijos regione.



UŽDAVINIAI:

- Išvystyti jūrinės ekonomikos sektorių Klaipėdos regione ir įtvirtinti stiprų jūrinės ekonomikos centrą.
- Klaipėdos valstybiniame jūrų uoste pradėti intensyviai kurti pažangias technologijas jūrinės ekonomikos poreikiams tenkinti.
- Išvystyti Lietuvos laivų statybos ir remonto sektorių kaip pažangią, konkurencingą, žaliojo kurso tikslus atitinkančią pramonės šaką.
- Išvystyti žuvininkystę Klaipėdos regione kaip tvarų ir aukštos kokybės mokslu grįstą sektorių.

2-OJI KRYPTIS BIOEKONOMIKA



TIKSLAS:

iki 2030 m. tapti lyderiajančiu bioekonomikos regionu nacionaliniu ir Baltijos jūros makroregiono lygmeniu.



UŽDAVINIAI:

- Skatinti tarpsektorinį bendradarbiavimą ir klasterizavimą.
- Aktyviai dalyvauti bioekonomikos plėtra užsiimančių organizacijų veikloje ir pozicionuoti Klaipėdos regioną kaip bioekonomikos regioną.
- Skatinti bioekonomikos srities mokslinius tyrimus, inovacijas ir verslo plėtrą.
- Skatinti žiedinės bioekonomikos plėtrą.
- Skatinti tvarų regiono biomasės išteklių panaudojimą ir iš jų pagamintų produktų realizavimą vietos rinkoje.

3-OJI KRYPTIS DARNUS JŪRINIS IR PAKRANČIŲ TURIZMAS



TIKSLAS:

Stiprinti Klaipėdos regiono jūrinio ir pakrančių turizmo konkurencingumą vadovaujantis darnios plėtros principais.



UŽDAVINIAI:

- Užtikrinti efektyvų Klaipėdos regiono, kaip turistinės vietovės, valdymą.
- Įgyvendinti Klaipėdos regiono turizmo srities suinteresuotų šalių bendradarbiavimo skatinimo priemones.
- Kurti išskirtinį Klaipėdos regiono darnaus jūrinio ir pakrančių turizmo įvaizdį ir kryptingai vykdyti turizmo rinkodaros veiklą.
- Vystyti bendrus Klaipėdos regiono jūrinio ir pakrančių turizmo produktus.
- Sukurti patrauklią turizmo aplinką vadovaujantis Klaipėdos regiono turizmo infrastruktūros plėtros prioritetais ir darnios plėtros principais.



4-OJI KRYPTIS PAŽANGI PRAMONĖS EKONOMIKA



TIKSLAS:

Vystyti pažangiais sprendimais grįstą tarptautiniu mastu konkurencingą Klaipėdos regiono pramonę.



UŽDAVINIAI:

- Skatinti skaitmeninę pramonės transformaciją.
- Skatinti su jūrine ir bioekonomika susijusių pažangių pramonės įmonių plėtrą.

5-OJI KRYPTIS PASLAUGŲ EKONOMIKA



TIKSLAS:

Didinti paslaugų ekonomikos dalį Klaipėdos regione užtikrinant būtinausias prielaidas tvariam Klaipėdos regiono konkurencingumui ir plėtrai.

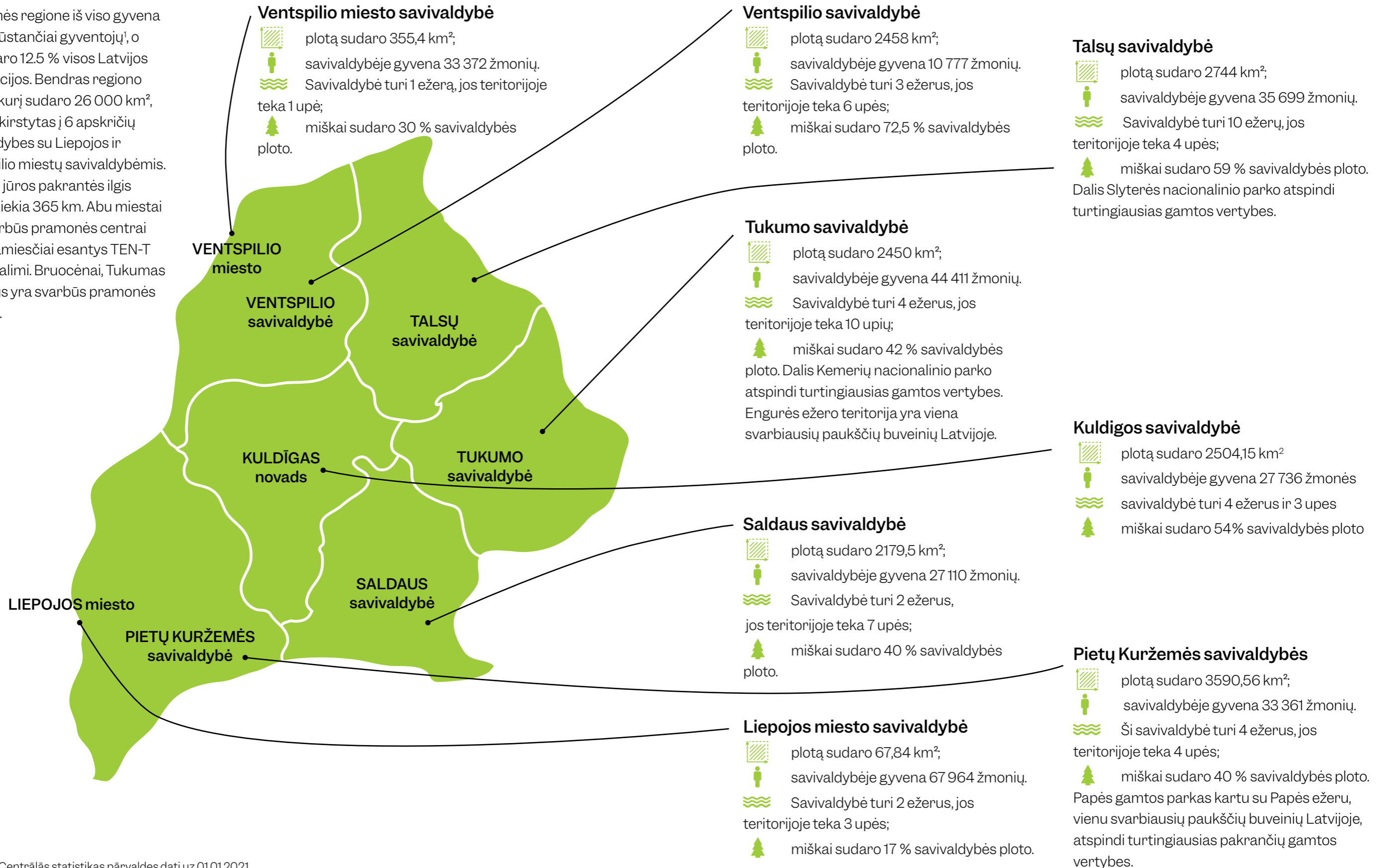


UŽDAVINIAI:

- Pritraukti aukštos kvalifikacijos darbo jėgą ir talentus pagal Regiono specializacijos kryptis.
- Regiono mastu vykdyti sinchronizuotą urbanistinę nekilnojamojo turto ir su juo susijusios infrastruktūros plėtrą.
- Užtikrinti patogų Regiono pasiekiamumą ir judumą jo viduje.
- Skatinti investicijas į paslaugų ekonomikos ir verslo plėtrą pagal specializacijos kryptis Klaipėdos regione.
- Didinti viešojo valdymo ir viešųjų paslaugų kokybę.

Kuržemės regionas

Kuržemės reģionā ir kopumā dzīvo 280,4 tūkst. iedzīvotāju¹, o tas veido 12,5% visai Latvijas iedzīvotāju. Kopējais reģiona platums, ko veido 26 000 km², ir sadalīts 6 apriņķu pašvaldībās kopā ar Liepājas un Ventspils pilsētu pašvaldībām. Baltijas jūras krastlīnijas garums Kuršē sasniedz 365 km. Abu pilsētu ir svarīgi ražošanas centri un ostas, kas ir saistītas ar TEN-T tīklu. Brocēni, Tukums un Saldus ir svarīgi ražošanas centri.



¹ Latvijas Centrālās statistikas pārvaldes dati uz 01.01.2021.

Kuržemės regiono ekonomikos varikliai

Plėtros pagrindą sudaro dinamiškas bendradarbiavimas tarp universitetų, pramonės atstovų ir vyriausybės, kuris pasireiškia „kito asmens veiksmo perėmimu“, skatinant verslumą, novatoriškumą ir ekonomikos augimą. Bendrieji Kuržemės regiono plėtros prioritetai apima dinamiškas žinias, prisitaikančią ekonomiką, tvarų judumą, patrauklią gyvenamąją aplinką, socialinę įtrauktį ir kultūrinį potencialą.

Stiprios ir stabilios vietos įmonės yra pagrindiniai plėtros įvairinimo varikliai tiek miestuose, tiek kaimo vietovėse. Pagrindinės gamybos pramonės sritys yra žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė, įskaitant žuvies perdirbimo pramonę, po to seka didmeninė ir mažmeninė prekyba, statybos ir perdirbimo pramonės. Turizmo ir svetingumo svarba didėja palaipsniui. Įmonių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų visose savivaldybėse, išaugo 2013–2018 metų laikotarpiu, nors gyventojų skaičius šiuo laikotarpiu sumažėjo. Pagal BVP vienam gyventojui, regionas yra antras pagal dydį tarp visų 5 regionų, o Rygos regionas jį lenkia. Didelę pridėtinę vertę turinčių pramonės šakų plėtra, sutelkta į naujovėmis grindžiamą plėtros potencialą, yra be galo svarbi Kuršo regionui. Turi būti investuojama į verslo modernizavimo plėtrą, gerokai atnaujinant gamyklas ir gamybos linijas, skatinant jų energijos vartojimo efektyvumą. Verslo plėtrai reikia atgaivinti žaliąsias pramonines vietas ir žaliąją infrastruktūrą, kuri prisideda prie klimato neutralumo ir nesukelia emisijų bei gamina atsinaujinančius energijos išteklius ir perdirbtus produktus. Turi būti investuojama į sektorius, kurie yra vieni svarbiausių regiono ekonomikai, t. y.: gamybos pramonę, įskaitant medienos apdirbimą, esantį vienu iš regiono pramonės šakų, kurio metu tradiciškai naudojama

daug energijos reikalaujanti įranga, todėl jam reikia paramos, padėsiančios atnaujinti sektorių ir užtikrinti didesnę pridėtinę vertę ir energijos vartojimo efektyvumą; transportavimo ir sandėliavimo sektoriams reikia tiek tiesioginės paramos verslui, tiek paramos viešosios infrastruktūros, tinkamos savivaldybėms, plėtrai; IRT sektorių, įskaitant investicijas į skaitmenines technologijas, informacines technologijas ir skaitmeninį ryšį, ypač remti priemones, skirtas IRT sektoriaus verslų plėtrai, atsižvelgiant į jų veiklos ypatumus, teikiant paramą įmonėms, kad jos galėtų patobulinti pastatų, įrangos ir įrengimų energijos vartojimo efektyvumą.

Investicijų taip pat reikia tam, kad savivaldybės investuotų į viešąją infrastruktūrą nacionaliniu ir regioniniu mastu plėtros centruose ir jų funkcinėse zonose, kurios užtikrins viešosios infrastruktūros kūrimą, tvarų judumą, įskaitant transporto sektoriaus dekarbonizaciją.

Kuršo regionas turėtų atkreipti dėmesį į esamą verslą: skatinti gerąją investuotojų patirtį, kad ji veiktų kaip rinkodaros medžiaga, galinti pritraukti kitus investuotojus. Technologinė sektoriaus plėtra gali pritraukti finansavimą iš Europos Sąjungos lėšų. Programa „Inovacijų čekių rėmimo paslaugos“ suteikia finansavimą, kad pritrauktų kompetentingą darbo jėgą į pramonės sektorių. 2014–2020 metais su ES finansavimo pagalba regione buvo įgyvendinti keli projektai. Ankstesniu laikotarpiu projektai pagrįde buvo įgyvendinami Liepojoje, Ventspilyje ir regiono didžiuosiuose miestuose, ir buvo susiję su gamybos pramonės plėtra, tokia kaip naujų gamybos pastatų statybos, naujų erdvių kūrimas bei esamų erdvių plėtra.

Ventspilio ir Liepojos jūrų uostai įveiks būsimus iššūkius, kylančius dėl pasikeitusios geopolitinės padėties, ir todėl, naujų krovinių tiekimo paieška ir jų pritraukimas bus sėkmingi. Klimato neutralumas bus kita miškininkystės ir žemės ūkio varomoji jėga. Pagrindinės darbo išteklių tobulinimo galimybės yra naujų gamybos technologijų diegimas, įrangos modernizavimas, taip sukuriant geresnį galutinį produktą. Plečiant verslą reikėtų atsižvelgti į verslininkų poreikius, nustatytus 2020-ųjų metų darbo grupėje, tokius kaip: naujų technologijų plėtra, gerų specialistų išlaikymas, infrastruktūros tobulinimas ir užtikrinimas, eksporto skatinimas. Vietos savivaldybės jau turėjo geros darbo patirties su ekonominės veiklos vykdytojais, teikiant patalpas verslui, organizuojant tematinius seminarus ir apmokymus, remiant mažųjų verslų plėtrą. Bendradarbiavimo būdai su vietos valdžia, ekonominės veiklos vykdytojais ir piliečiais turėtų būti ir toliau puoselėjami kartu su sėkmingais ir verslui palankiais sprendimais. Verslo infrastruktūros plėtra ir modernizavimas, diegiant naujus produktus, technologijas ir didinant pridėtinę vertę, bus būsimieji iššūkiai.

Susisiekimo galimybės

Kuržemės transporto tinklą sudaro keliai ir geležinkelių tinklas.

Kelių tinklas jungia visas gyvenvietes Kuržemės regione. Pagrindiniai krovinių transportavimo maršrutai yra tarp Rygos ir Ventspilio, Rygos ir Liepojos, Liepojos ir Klaipėdos.

Geležinkelių, kurių vėžės plotis siekia 1520 mm, tinklas jungia Ventspilį ir Liepoją su Rygos metropoline zona, o tai reiškia, kad jungia su rytine ir šiaurine valstybės dalimi. Ryšys su Lietuvos geležinkelių tinklu esamas geležinkelio ruože Jelgava – Mažeikiai.

Pakrantė, gamtos vertybės, paveldas ir susisiekimo galimybės yra pagrindinės temos, skirtos tolimesnei turizmo ir svetingumo sektoriaus plėtrai. Naujų turizmo objektų kūrimo idėjos sumažins sezoniškumą, prailgins viešnagės trukmę, turistų išlaidas ir tokiu būdu padidins konkurencingumą. Glaudesnis savivaldybių ir kitų regionų bendradarbiavimas yra viena iš varomųjų jėgų. Pakrantės erdvė palei Baltijos jūrą su nepaliesta gamta ir Liepojos, Ventspilio ir Paviluosto pajūrio miestų paplūdimiais bei jaukiais senovės kaimais – tai tik vienas iš Kuršo regiono turizmo teikiamų įspūdžių. Kiti gamtos ištekliai, tokie kaip miškų ir pelkių, upių, ežerų, kraštovaizdžių takai taip pat yra svarbūs. Didėjanti aktyvaus turizmo produktų paklausa rodo naujų maršrutų planavimo poreikį sukurti tinklą, prijungtą prie esamojo. Jei įmanoma, turėtų būti išplėstas susietų kelių ir maršrutų, jungiančių turizmo objektus, tinklas. Turizmo paslaugos turėtų būti išplėtos naudojant turtingą pramonės ir karinį paveldus. Bendradarbiavimas vietos lygmeniu tarp vietos verslų, ūkininkų ir (arba) kūrybinių industrijų atstovų turėtų užtikrinti naujoviškų turizmo produktų ir kaimo verslų įvairinimo plėtrą.

Ventspilio ir Liepojos jūrų uostai yra vieni iš nedaugelio neužšalusių uostų šiauriausioje Europos dalyje. Neužšalantis Ventspilio jūrų uostas yra vienas pirmaujančių giliavandenių jūrų uostų Europoje, kuris yra išsidėstęs rytinėje Baltijos jūros pakrantėje. Atsižvelgiant į vartotojų importo ir eksporto paskirties vietas, pagrįde ES, NVS ir Azijos regionai, regionas turi daugiarūšio transporto paslaugų infrastruktūrą, užtikrinančią greitą ir kokybišką paslaugų teikimą. Reguliarūs keleiviniai keltai jungia Ventspilį su Nineshamnu (Švedija). Neužšalantis Liepojos jūrų uostas yra iš

esmės skirtas krovinių transportavimui. Reguliarūs keleiviniai keltai jungia Liepoją su Travemiundu (Vokietija). Be to, regione įrengtas tinklas mažesnių uostų, skirtų jachtoms ir mažiems laivams.

Populiarinant viešąjį transportą, svarbu patobulinti jo patogumą ir prieinamumą. Turi būti pateikta aiški informacija apie maršrutų pobūdį ir įvairovę, jų kursavimo dažnumą, privalumus ir galimybes. Be to, geografinės informacinės sistemos ir IRT priemonės gali būti naudojamos, siekiant patobulinti viešojo transporto sritį, pavyzdžiui, informacinių sistemų diegimas viešojo transporto stotelėse (pvz. elektroninių klausimynų su aktualia informacija diegimas autobusų stotyse arba galimybė įsigyti bilietus elektroniniu būdu už mažesnę kainą nei įprastai) arba įdiegti duomenų bazę, skirtą regioninio viešojo transporto sistemos planavimui. Svarbus veiksnys, skatinantis viešojo transporto naudojimą, yra nuolaidų taikymas ir įvairių galimybių teikimas jo naudotojams, pavyzdžiui, bilietų kainų mažinimas arba nemokamo bilieto išdavimo sąlygų sudarymas, o taip pat kitų lengvatų taikymas asmenims, kurių darbo vietos yra nutolusios nuo gyvenamųjų vietovių, kuriose gyventojų skaičius yra mažas.

Atsižvelgiant į besikeičiančius pasaulio įpročius, susijusius su gamtos tausojimo judėjimu, mikromobilumas yra svarbus klausimas, kuris bus nagrinėjamas kito programavimo laikotarpiu, o susijusios temos bus nagrinėjamos visuose hierarchiniuose planavimo lygmenyse. Ventspilis ir Liepoja išplėtojo transporto infrastruktūrą, kuri yra ypač susijusi su dviračių infrastruktūra (dviračių takai, nustatytas leistinas greitis ir t.t.). Bendro tinklo kūrimas regione skirtas tam, kad būtų užtikrinta prieinama ir saugi mikromobilumo infrastruktūra tiek apgyvendintose teritorijose, tiek naujai plečiamose susisiekimo funkcinėse zonos, bet ypač miestuose, mažuose

miesteliuose ir kaimuose. Svarbu nutiesti motorinių transporto priemonių kelius palei pagrindinius kelius, o didžiausią dėmesį skirti susisiekimui tarp miesto ir miegamųjų rajonų, miestelių ir mažų miestelių. Anksčiau naudotos geležinkelio trasos atveria dideles galimybes, nes jas būtų galima paversti į žaliuosius dviračių ir pėsčiųjų takus, pavyzdžiui, tarp Liepojos ir Ventspilio. Vietos valdžios institucijos turėtų įgyvendinti atitinkamus projektus ir bandomuosius projektus, susijusius ne tik su dviračių ir pėsčiųjų infrastruktūros naudojimu, bet ir su kita mikromobilumo įranga, tokia kaip elektra ir mechaniškai veikiančios, balansinės transporto priemonės ir t.t. Judumo zonos pritraukia vis daugiau dėmesio, palengvindamos ir pajvairinančios kasdienio judėjimo sąlygas. Tokios zonos turėtų būti išdėstytos arba patobulintos pagal galimybę, įskaitant terminalus ir geležinkelio stotis, o prireikus turėtų būti užtikrinta skirtingų viešojo transporto priemonių sąveika, mašinų stovėjimo aikštelės (persėdimas iš asmeninės transporto priemonės į viešąjį transportą) ir galimybė išnuomoti ekologišką bendrą transportą. Plėtojant tvarius judumo sprendimus, svarbu informuoti ir šviesti piliečius apie transporto sistemų poveikį klimato kaitai, o tai gali būti įgyvendinta vykdant kampanijas, platinant rinkodaros medžiagas arba rengiant seminarus, konferencijas. Įtraukti visuomenę rinktis ekologišką transporto priemonę įmanoma taikant įvairias palengvinimo priemones.

Informacija apie dviračių infrastruktūrą nėra sukaupta regioniniu lygiu, o jos plėtra nėra derinama, todėl yra tikimybė, kad ateityje bus naudojama geografinės informacijos sistemos įranga, gebanti parodyti bendrą vidaus vandens kelių ir sveikatingumo trasos tinklų esamą padėtį tiek tarptautiniu, tiek regioniniu mastu, o taip pat savivaldybėse ir funkcinėse vietovėse.

Kuržemės plėtros strategijos prioritetai

Kuržemės plėtros strategijos prioritetai pateikiami tokia pirmenybės tvarka.

1-ASIS PRIORITETAS: DINAMIŠKOS ŽINIOS



PRIORITETINĖ STRUKTŪRA:

- siekiama sustiprinti žinių svarbą regione, padidinti darbo jėgos našumą plėtojant gebėjimus, būtinus besikeičiančiai darbo rinkai;
- siekiama užtikrinti aukštos kokybės mokymą, t. y. sudaryti sąlygas nuolatiniam mokymuisi, žinių plėtimui, persikvalifikavimui, aktyviam darbavimuisi skaitmeninėje erdvėje, įgūdžių, skatinančių veikti kūrybiškai ir atsakingai į daugybę iššūkių, lavinimui;
- siekiama ugdyti įgūdžius, kurių pagalba būtų galima užtikrinti asmens, savivaldybių ir regionų augimą, pritraukti kompetentingus žmogiškuosius išteklius ir įgyvendinti verslo integravimo sprendimus;
- siekiama ekonomiškai neveiklių gyventojų grupių įsitraukimo į švietimą ir darbo rinką.

2-ASIS PRIORITETAS: AUGANČIOJI EKONOMIKA



PRIORITETINĖ STRUKTŪRA:

- propaguoti veiklas, skatinančios regioninės ekosistemos atkūrimą: ekosistemos apsauga, ilgalaikį jos puoselėjimą, natūralaus gamtos atsinaujinimo skatinimą, kuri galima pasiekti gerinant Kuržemės aplinkos kokybę;
- skatinti aplinkai draugiškų verslų plėtrą, taip pat ir taupiai išteklius naudojančią ir konkurencingą ekonomikos plėtrą. Taip pat svarbu integruoti naujoves į verslo plėtrą, plėtoti novatoriškus produktus, didinti jų konkurencingumą;
- siekti skaitmeninio verslų pokyčio, padidėjusio efektyvumo ir produktyvumo, informacinių technologijų sprendimų taikymo, verslo rezultatų gerinimo. Be to, svarbu plėtoti verslo paramos infrastruktūrą, pramoninių zonų plėtrą ir darbo vietų bei įmonių kūrimą;
- tobulinti kelių / gatvių kokybę, inžinerinių statinių infrastruktūrą, suteikti biurų patalpas, plėsti industrines zonas, sukurti IT platformą, skatinančią bendradarbiavimą, įskaitant tarpregioninį bendradarbiavimą, skatinti eksportą, klasterių plėtrą it t.t.

3-ASIS PRIORITETAS: EKOLOGINĖ IR SAUGI PLĖTRA



PRIORITETINĖ STRUKTŪRA:

- klimato neutralumo politikos įgyvendinimas: subalansuotas išteklių naudojimas vandentvarkoje, atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimas ir gamyba regione, energijos vartojimo efektyvumo didinimas rajone, vietinis ir individualus šildymas bei vėsinimas;
- veiksmingas atliekų tvarkymas (bendras surinkimas) ir rūšiavimas, laisvųjų technologijų diegimas. Biologinės įvairovės išsaugojimas: aplinkosaugos švietimo veikla, ekologiškas mąstymas, ekosistemų paslaugos, gamtinio kraštovaizdžio išsaugojimas ir puoselėjimas, ekologinio turizmo infrastruktūros plėtojimas ir valdymas;
- sutvarkyti pažeistas teritorijas, kad būtų galima sukurti saugios gyvenamosios aplinkos sąlygas ir išnaudoti jas viešiemis arba verslo tikslams. Be to, svarbu prisitaikyti prie klimato kaitos, sudaryti veiksmų planą stichinės nelaimės arba technogeninės katastrofos atveju, įdiegti ankstyvojo perspėjimo sistemas, reguliariai šviesti visuomenę apie prisitaikymą prie klimato kaitos.

4-ASIS PRIORITETAS: TVARUS JUDUMAS



PRIORITETINĖ STRUKTŪRA:

- imtis nacionalinės ir regioninės svarbos centrų pasiekiamumo skatinimo veiklos. Suteikti paramą infrastruktūros plėtimui, atnaujinti ir modernizuoti regioninius motorinių transporto priemonių kelius, skatinant plėtros centrų pasiekiamumą ir augimą;
- sumanių ir novatoriškų sprendimų rengimas transporto paslaugų srityje, projektų, skirtų efektyviam mikromobilumo pritaikymui, įskaitant dviračių infrastruktūros plėtimą, įgyvendinimas, tvarios transporto sistemos valdymas ir infrastruktūros suteikimas;
- veiksmingas įvairių transporto priemonių (oro, sausumos, jūrų) naudojimas ir plėtra.

5-ASIS PRIORITETAS: PATRAUKLI GYVENAMOJI APLINKA



PRIORITETINĖ STRUKTŪRA:

- šiuolaikiškų paslaugų teikimas tiek piliečiams, tiek verslams, tinklų kūrimas ir sveikos konkurencijos propagavimas. Tarpregioninio prieinamumo užtikrinimas, bendrų bendradarbiavimo platformų kūrimas, užtikrinti naujų bendravimo tinklų palaikymą. Šiuolaikiškų valdymo modelių kūrimas, sprendimų priėmimo kokybės tobulinimas, tarpinstitucinio bendradarbiavimo skatinimas, darbo našumo didinimas administracijose. Ap rūpinti, išplėtoti ir užtikrinti visų gyventojų grupių pragyvenimo lėšas. Retai apgyvendintų vietovių vystymas, aplinkos patrauklumo didinimas ir bendrumo jausmo kūrimas. Kuržemės regiono įvaizdžio ir bendro prekinių ženklų kūrimas. Žmonių pritraukimas į Kuržemės regioną, įskaitant remigracijos skatinimą;
- Kuržemės planavimo regionas (KPR) veikia kaip pagrindinis regioninės plėtros iniciatorius ir rėmėjas įvairiuose sektoriuose ir srityse. Integruoto valdymo modelio diegimas prisideda prie tikslų, nurodytų strategijoje, įgyvendinimo, stiprinant KPR gebėjimus ir kompetencijas, taikant novatoriškus darbo metodus ir tobulinant įgyvendinimo procesus. Be to, būtina tobulinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą, didinti piliečių įsitraukimo lygį, parengti įvairių procesų kūrimo rekomendacijas. Įgyvendinant projektus, skatinamas bendradarbiavimas nacionaliniu, vietos valdžios, verslo, socialiniu ir moksliniu lygiu bei vietiniu lygiu.

6-ASIS PRIORITETAS: SOCIALINĖ INTEGRACIJA



PRIORITETINĖ STRUKTŪRA:

- imtis priemonių, tokių kaip konsultavimas, organizavimas, švietimas, gyvenimo būdo ir įpročių keitimas, įgūdžių ugdymas, stiprinančių regiono gyventojų sveikatą;
- socialinių grupių, ypač senjorų, jaunimo, žmonių su negalia, šeimų, turinčių mažamečių vaikų, steigimas lemia paramos priemonių skyrimą, užtikrinantį socialinių grupių pilną dalyvavimą ekonominiame, socialiniame ir kultūriniame visuomenės gyvenime, gerinant gyvenimo lygį ir gerovę;
- tobulėjimas ir aplinkos prieinamumo ir paslaugų plėtra, įskaitant sporto infrastruktūrą. Socialinio verslumo propagavimas, aukštos socialinės pridėtinės vertės kūrimas, naujų darbo vietų kūrimas ir išsaugojimas.

7-ASIS PRIORITETAS: KULTŪROS POTENCIALAS



PRIORITETINĖ STRUKTŪRA:

- visapusiškos, į plėtrą orientuotos regioninės kultūros aplinka apima: kultūros infrastruktūros plėtrą, kultūros paveldo išsaugojimą, Europos kultūros paveldo išsaugojimą ir populiarinimą, naujoves kultūros paslaugų teikimo srityje;
- kūrybinių industrijų pramonės plėtra, vykstanti darbo rinkos plėtros skatinimo ir konkurencijos didinimo metu. Rinkodaros ir komunikacijos veiklų, tinkamos aplinkos ir infrastruktūros pritaikymas ir aprūpinimas. Bendradarbiavimo tinklų tarp kultūrinių bendruomenių plėtimas. Kultūrinio bendradarbiavimo, apimančio kultūrinių veiklų eksportą ir populiarinimą už vietos ir regiono ribų, kūrimas.

8-ASIS PRIORITETAS: AKTYVI VISUOMENĖ



PRIORITETINĖ STRUKTŪRA:

- tautinio tapatumo ir nuosavybės supratimo stiprinimas, visuotinio piliečių bendradarbiavimo ir pilietiškumo žinių lygio tobulinimas, kuris pasiekiamas stiprinant patikimą, aukšto lygmens demokratinį dalyvavimą ir informacijos teikimą. Įvairių tikslinių grupių (jaunimo, pensininkų, šeimų ir t.t.) aktyvaus įsitraukimo į įvairias visuomenines veiklos sritis skatinimas;
- suinteresuotumas dalyvauti tiek latvių, tiek užsieniečių bendruomenių gyvenime, užtikrinant žmonių svarbą ir naudingumą. Įvairių gyventojų įtraukimas į veiklas, susijusias su bendruomenės apsauga ir sąmoningumo didinimu. Dalyvavimas bendruomenės arba kaimynystės veiklose yra puiki galimybė skatinti visapusiškos ir atviros visuomenės kūrybą, kurioje visų bendruomenės narių interesai, nepriklausomai nuo etninės kilmės, yra gerbiami ir palaikomi. Tikimasi glaudaus bendradarbiavimo su nevyriausybinio sektoriumi stiprinimo.



SUMANAUS PLANAVIMO projektas apibrėžė vieną iš projekto tikslų – ištirti ir išanalizuoti bendrų projektų planavimo galimybes tarp Kuržemės ir Klaipėdos regionų. Nors esama tam tikrų skirtumų abiejų regionų plėtros planavime, neabejotinai galima rasti bendrų interesų stiprinant žmoniškųjų išteklių pajėgumus ir bendradarbiaujant abipusiai bei skatinant sąmoningumą sąžiningos ir įtraukios visuomenės ribose arba plečiant turizmo ir paveldo ekonominį potencialą ir skatinant ekologiškumą, atsparumą ir tvarumą.

Kuržemės regionas

Tvarios Kuržemės regiono plėtros strategijos erdvės plėtros perspektyva 2015–2030 atkreipia dėmesį į sritį, esančią palei Latvijos ir Lietuvos sienas kaip pasienio teritoriją, tiesiogiai veikiančią Saldaus, Vainiausos, Priekulės ir Rucavos savivaldybes.

KURŽEMĖS REGIONO PASIENIO PLĖTROS PLANAVIMO REKOMENDACIJOSE NUMATYTI ŠIE VEIKSMAI;

- numatyti motorinių transporto priemonių kelių tinklo plėtrą, sutelkiant dėmesį į motorinių transporto priemonių kelio tinklą palei sieną, kuris vietos gyventojams užtikrina prieinamumą, o taip pat atkreipiant dėmesį į motorinių transporto priemonių kelius ir su jais susijusius infrastruktūros įrenginius, sujungiant Latvijos ir Lietuvos gyvenvietes už sienos ribų arba tarnaujant kaip tarptautinių transporto maršrutų trasa;
- atsižvelgti į gamtos teritorijų išsaugojimą ir kultūros ir istorinio paveldo apsaugą; tai vienas svarbiausių išteklių, skatinančių turizmo plėtrą atokiose ir nuošaliuose vietovėse;
- numatyti kraštovaizdžio apsaugą ir pasienio upių Vadaksties, Lūšies ir Šventosios formavimąsi slėniuose;
- bendradarbiaujant su Lietuvos savivaldybėmis, sudaryti sąlygas biologinės įvairovės išsaugojimui ir turizmo plėtrai;
- rengti teminius planus, palengvinančius teritorijų plėtrą pasienio teritorijoje tarp Latvijos ir Lietuvos.

Klaipėdos regionas

2021-ais metais buvo parengta [Klaipėdos regiono galimybių plėtoti funkcines zonas \(regionus\) su Telšių, Tauragės ir Latvijos Kuržemės regionais analizė](#) (toliau – Analizė).

Analizės tikslas – išsiaiškinti ir įvertinti Klaipėdos ir gretimų rajonų, tokių kaip Tauragė, Telšiai ir Kuržemė, galimybes suformuoti ir plėtoti bendras funkcines zonas (regionus). Buvo įvertinta atskirų regionų padėtis ir funkcinė zonų kūrimo potencialas. Buvo pabrėžta, kad siekiant nustatyti bendradarbiavimo kryptis būtina išsiaiškinti ir sutarti dėl regionus jungiančių principų, kurie leistų kurti bendrą aktyvų atsparumą.

Aukščiau minėtoje Analizėje funkcinė zona yra suvokiama, kaip teritorija, kuriai būdingi ekonominiai ir socialiniai ryšiai su bendrai naudojama infrastruktūra arba paslaugų tinklu.

Vienas Analizės tikslų yra padėti tvirtą pamatą bendradarbiavimui tarp Klaipėdos ir gretimų regionų kuriant funkcines zonas ir nustatyti svarbius probleminius klausimus, prioritetines bendrų veiksmų sritis ir preliminarias investicijų pritraukimo galimybes.

Šios potencialaus tarpregioninio bendradarbiavimo sritys buvo įvardytos Analizėje taip:

Tvarus išteklių naudojimas ir darni aplinka / kryptis, kurianti pusiausvyrą tarp skirtingų sričių.

- Tvarus išteklių naudojimas apima procesus nuo strateginio planavimo iki aplinkai draugiškos ir tvarios gamybos, energijos gamybos ir vartojimo. Šie veiksniai yra svarbūs ilgalaikėje perspektyvoje, nes jie didina regiono konkurencinį pranašumą pritraukdami ir išlaikydami žmogiškuosius išteklius, kurdami aukštą pridėtinę vertę ir geros kokybės gyvenimo sąlygas. Suderintas perėjimas prie atsinaujinančios energijos;
- vėjo elektrinių parkų plėtra;
- tvaraus judumo infrastruktūros plėtra;
- gamtos apsauga ir jos išsaugojimas.



Patirtinis turizmas

/ kryptis, kurianti įvairias patirtis vietiniams gyventojams ir lankytojams.






Kelionė visų pirma yra ryšys jungiantis infrastruktūrą, paveldą, patirtis, žmones, istoriją, kultūrą ir visą kitą, kas vyksta tarp to, nuo architektūros ir kraštovaizdžio iki nematerialiojo kultūrinio paveldo, vietos maisto, kultūrinių renginių, vaizduojamųjų ir scenos menų ir kitų kultūrinių ir meninių procesų. Viskas priklauso nuo temos, o pasakojimas, apjungiantis visus reikiamus elementus, turi būti kuriamas bendrai.



Į žmogų orientuotos viešosios paslaugos

/ aukštos kokybės gyvenamosios aplinkos ir paslaugų kryptis

Regionai susiduria su žmogiškųjų išteklių trūkumu. Dažnai ekonomikos augimas ir verslo plėtra vyksta regionų centruose arba didesniuose miestuose. Tuo metu kiti miestai nėra tokie aktyvūs regioninės specializacijos plėtroje ir vizijų įgyvendinime. Visiems regionams svarbu kurti sveiką ir patrauklią gyvenimo aplinką gyventojams.

-  padidinti kultūros paslaugų efektyvumą;
-  teikti veiksmingesnes mokymo paslaugas;
-  teikti veiksmingesnes sveikatos paslaugas;
-  padidinti socialinių paslaugų efektyvumą;
-  teikti paslaugas abiejose sienos pusėse.

Aukštos pridėtinės vertės kūrimas

/ aukštos pridėtinės vertės kūrimo grandinės

Regionai pertvarko tradicinę industriją, plėtoja kūrybines industrijas, profesines paslaugas, inovacijų sistemas, naujus produktus ir paslaugas naudojant mokslinius tyrimus, taikomąją veiklą ir inovacines veiklas bioekonomikos, mėlynosios biotechnologijos, ekologiškų technologijų ir susijusiose srityse. Reikia pertvarkyti esamą nematerialią ir materialią infrastruktūrą tam, kad užtikrinti mokslo ir verslo partnerystes pritraukiant specialistus, kurių reikia plėtrai.

- Suderintas žaliavų pirkimas per verslo klasterius;
- viešojo ir privataus sektorių partnerystė;
- pajėgumų didinimas ir plėtros programa;
- tarpregioninio bioekonomikos centro įsteigimas.

Bendros temos

Viešosios paslaugos, pajėgumų valdymas ir žmonių tarpusavio bendradarbiavimas

Žmogiškieji išteklių yra ne tik vienas svarbiausių, bet ir pagrindinis kiekvienos srities išteklius. Bet kokia pajėgumų didinimo veikla yra puikus atspirties taškas, ar tai būtų mokymas, ar visuomenės įsitraukimo

strategijos, ar paslaugų arba skaitmeninių įgūdžių plėtra, ar investavimas į atitinkamus visuomenės sveikatos skatinimo projektus. Viešųjų paslaugų skaitmeninimas, ypač supaprastintu būdu, turėtų sumažinti

administracinę naštą, sutaupyti laiką ir visus atitinkamus išteklius. Sumanus valdymas yra aktualus mokymuisi, apimančiam visą gyvenimą, tvarioms ir veiksmingoms integruotos plėtros sistemoms, sprendimų priėmimo skaidrumui, viešųjų paslaugų skaitmeninimui, administracinės naštos mažinimui. Abiejų regionų bendradarbiavime turėtų būti rasta būdų, kaip išryškinti geriausias savivaldybės paslaugas (tokias kaip specializuotas viešąsias paslaugas). Turėtų būti suteiktas geras transporto tinklas, siekiant užtikrinti paslaugų teikimą gretimoje savivaldybėje. Šiuo metu žmonių judumas yra apribotas dėl prastos motorinių transporto priemonių kelių kokybės, o bendradarbiaujant su projekte dalyvaujančiomis savivaldybėmis, tiesiogiai valdymo lygmeniu, tokie tarpvalstybinės infrastruktūros plėtros projektai gali būti įgyvendinami daug sėkmingiau.

Tokia jautri zona kaip sienos teritorija reikalauja specialių poreikių socialiniame ir sveikatos apsaugos sektoriuose. Iššūkiai, su kuriais susiduria socialinės paslaugos pasienio teritorijoje, yra panašūs abiejų regionų mastu; socialinių paslaugų išplėtimas ir įvairinimas yra nenutrūkstamas procesas. Turėtų būti nustatyti bendri interesai, kurie padėtų prisidėti prie žmogiškųjų išteklių mobilumo; šis iššūkis buvo teigiamai paveiktas pandemijos krizės, įrodančios, kad didžioji darbo dalis gali būti atliekama nuotoliniu būdu. Svarbu paskatinti Latvijos ir Lietuvos skubiosios medicinos pagalbos įstaigų bendradarbiavimą; Latvijos ir Lietuvos ugniagesių gelbėtojų pajėgos taip pat galėtų bendradarbiauti tam tikrose srityse. Kadangi IRT tinklo aprėptis pasienio teritorijoje yra nepakankama, tai padidina pagalbos nesuteikimo gyventojams riziką. Latvijos, Pietų Kuršo ir Saldaus savivaldybėse yra jaučiamas odontologų stygius, todėl žmonės iš šių savivaldybių pasirenka

pasinaudoti odontologijos paslaugomis Lietuvoje.

Sportinė veikla yra dar vienas galimas bendradarbiavimo būdas. Atsižvelgiant į atstumą, pasienio teritorijos turi mažą konkurencingumą ir nėra privalomi varžybų organizatoriams, todėl regionai pasirenka organizuoti varžybas arčiau Liepojos. Lietuviai aktyviai naudoja sporto salių patalpas ir įrangą pasienio teritorijoje, nes palyginus su Latvija, Lietuva turi prastesnę infrastruktūrą, bet padėtis gerėja.

Gyvenviečių struktūros, užimtumo tarnybų, kelių infrastruktūros prieinamumo bei paslaugų ir jų pasiekiamumo analizė pasienio teritorijų kontekste byloja, kad tam, kad būtų galima atlikti tikslesnę tarpregioninės srities analizę, reikia paslaugų prieinamumo duomenų, tokių kaip:

- apsipirkimo įpročiai;
- namų ūkio paslaugos;
- sveikatos priežiūra;
- išsilavinimas;
- kultūra;
- sportas;
- socialinės paslaugos.

Iššūkių nustatymas turėtų būti atliekamas analizuojant aukštos kokybės paslaugų pasiekiamumą priklausomai nuo laiko, atstumo, kainos (įskaitant maisto produktų krepšelį, mėsinio indeksą ir t.t.). Tvarkant mobiliojo ryšio duomenis turėtų būti leistina nustatyti žmonių judėjimo įpročius, dažniausiai lankomas vietas, buvimo tose vietose trukmę. Informacija apie galimybes mokytis esamos padėties kalbos pasienio teritorijoje, įskaitant kursus, mokymo dalykus, nekilnojamojo turto kainas, sandorių apimtį, turėtų būti išanalizuota.

Sąžininga ir įtrauki visuomenė

Socialiniai procesai atspindi specifinius, su visuomene, žmonių gyvenimais ir abipusiais santykiais susietas vertybes. Kalbant apie socialines grupes, tiek priešpensinio ir pensinio amžiaus žmones, tiek neįgalius asmenis, tiek benamius ir migrantus, tiek nepilnas šeimas, tiek įvairiais jaunimo grupes, pagrindinis tikslas – sudaryti palankias sąlygas kiekvienam asmeniui, nepriklausomai nuo to, kuriai grupei asmuo priklauso, jaustis tam tikros vietos bendruomenės dalimi. Socialinis atsparumas paprastai būna atviras dialogas, vykstantis tarp visų socialinių grupių, todėl bendradarbiavimas su vietos bendruomenėmis ir NVO, bendruomeninės socialinių paslaugų sistemos, socialinės inovacijos, socialinis verslumumas, mobilus ryšio socialinės paslaugos galėtų praplėsti galimybes tam, kad sustiprinti socialinę įtrauktį. Jei atkreiptume dėmesį į tam tikras socialinių grupių problemas, tokias kaip visuomenės sveikatos gerinimas, mišrių kartų vaikų darželiai, darbas su gatvės jaunimu, užsienio kalbų mokymai pagyvenusiems žmonėms ir lygių galimybių visiems sudarymas galėtų sumažinti socialinę atskirtį. Socialinių paslaugų pajėgumų didinimo priemonės, tokios kaip socialinių paslaugų skaitmeninimas, socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra ir steigimas turėtų sustiprinti socialinių paslaugų teikėjus.

Visos Kuržemės regiono savivaldybės teikia socialines paslaugas, tačiau socialinių paslaugų spektras yra labai įvairus, o keturiuose savivaldybėse (žr. paveikslėlį) yra prieinamos tik pagrindinės socialinės paslaugos. KPR (Kuržemės planavimo regiono) savivaldybių socialinėse tarnybose dirba ne mažiau kaip 10 socialinio užimtumo

specialistų, didžiausias specialistų trūkumas pastebimas savivaldybėse, kuriose gyvena mažai gyventojų, o taip pat Liepojoje ir Ventspilyje. Nors Kuržemės planavimo regione gyventojų skaičius yra linkęs mažėti, tai nereiškia, kad mažėja socialinių paslaugų gavėjų skaičius, nes visuomenė sensta ir paramos priemonės yra reikalingos žmonėms, viršijantiems darbingumo amžių. Palaipsniui didėja paslaugų, reikalingų žmonėms su psichine negalia ir vaikams su negalia, paklausa, todėl svarbu patobulinti paramos sistemą tėvams, auginantiems vaikus su negalia. Tarp 2015 ir 2018 metų buvo pastebėta tendencija, kai daugėjo žmonių, kuriems reikia priežiūros namuose. Labai svarbu tobulinti palaikomosios slaugos sistemą ir didinti paramos piliečiams prieinamumą, o tai galima padaryti, pavyzdžiui, sutelkiant mobiliąsias ekspertų grupes.

Remdamiesi Kuržemės planavimo regione atlikta socialinių paslaugų analize, o taip pat darbo kolektyvų diskusijų įvertinimu, galima daryti išvadą, kad esamoje padėtyje socialinių paslaugų darbuotojai turi susidurti su daug biurokratijos, kuri neleidžia skirti pakankamai laiko tikriesiems žmonių poreikiams tenkinti. Dažnai žmonės, kuriems iš tikrųjų reikalinga parama, neatitinka socialinės paramos gavėjo reikalavimų, o tam turi įtakos labai sudėtinga ir oficiali procedūra prieš suteikiant paslaugą. Viena priežasčių, kodėl sunku pritraukti naujus socialinių paslaugų darbuotojus yra mažas darbo užmokestis, menkas specialistų vertinimas ir prestižas visuomenėje. Socialiniams darbuotojams kyla didelė perdegimo rizika, todėl svarbu užtikrinti palaikančią ir motyvuojančią darbo aplinką, konkurencingą atlyginimą ir psichologinę

pagalba. Būtina gerinti socialinių darbuotojų darbo sąlygas, skatinti savivaldybių socialinių paslaugų namų aplinkos prieinamumą ir socialines paslaugas, kad jos taip pat būtų prieinamos žmonėms su negalia.

Pagal savivaldybėse gyvenančių žmonių poreikius turėtų būti sudaryti lygiaverčiai paslaugų krepšeliai regioniniu mastu, kurių įgyvendinimo būtų galima imtis po 2021-ųjų metų administracinės teritorinės reformos. Tikslinio visuomenės švietimo ir sąmoningumo didinimo reikia tam, kad skatinti socialinę įtrauktį ir pažeidžiamųjų grupių, tokių kaip BSAC jaunimas ir žemos kvalifikacijos žmonės, įtrauktį. Socialinės paslaugos ir paramos turi būti atnaujintos ir persvarstytos glaudžiau bendradarbiaujant su nevyriausybinėmis organizacijomis

(NVO) siekiant sujungti skirtingas sritis ir visuomenės poreikius. Būtų svarbu, kad savivaldybės, bendradarbiaudamos su NVO, parengtų mokymus, skirtus gyventojų ugdymui ir jų bendradarbiavimo su įvairiomis tikslinėmis grupėmis kompetencijos lygio gerinimui. Pensinio ir priešpensinio amžiaus žmonėms prieiga prie paramos paslaugų tampa vis aktualesne. Greitai besikeičiančioje visuomenėje keičiasi paslaugų paklausa ir pobūdis, kurie turi užtikrinti pakankamą savivaldybių lankstumą įtraukti socialines paslaugas ir paramą į paslaugų pasiūlą.

Tvarus išteklių ir aplinkos valdymas

Ilgalaikėje perspektyvoje aplinkai draugiška gamyba ir prekės, alternatyvūs energijos šaltiniai padidins regionų konkurencingumą, padidinant pridėtinę vertę, turinčia įtakos aplinkos kokybei. Kuržemės ir Klaipėdos regionų geografinė padėtis yra panaši savo padėtimi ant Baltijos jūros kranto, vietovės tolygiu lygiu, gamtos vertybėmis ir t.t. Geografinė padėtis atveria galimybes naudoti atsinaujinančius energijos išteklius,

tokius kaip hidro, saulės, vėjo, geoterminės energijas. Abu regionai jau sėkmingai naudoja vėjo energiją, tačiau jie galėtų naudoti ir kitas atsinaujinančios energijos rūšis.

Kitas aspektas, kuriame abu regionai sėkmingai išsiplėtė, yra perėjimas nuo tradicinės gamybos ir sumanios gamybos prie aplinkai draugiškesnių išteklių. Prisitaikant prie tam tikro sektoriaus, suteikiama galimybė naujiems ir labiau apgalvotiems atsinaujinančios energijos projektams būti plėtojamiems bendromis jėgomis.



Turizmo produktų įvairinimas

Abu regionai turi turtingą paveldą, rekreacinį potencialą, etninių grupių kultūrinės patirties įvairovę ir dideles gamtos vertybes. Turizmo įvairovę ir plėtrą sustiprins bendras suinteresuotumas sukurti tam tikrus ryšius tarp žmonių ir jų patirties, paveldo, istorijos, kultūros ir vietinių produktų, kultūros renginių ir meno procesų tam, kad būtų užtikrintas tvarus ir patrauklus turizmo ir svetingumo produktas. Visų pirma turi būti nustatyta tema ir istorija, kuri leistų suvokti šią sistemą. Palyginus su kitom savivaldybėm ir miestais, kultūros turizmo lygis, remiantis abiejų regionų lankytojų skaičiais, šiuo metu yra mažesnis už pasienio teritorijos. Skatinant plėtrą pasienio teritorijoje ar bet

kurioje kitoje vietoje, svarbus ne tik paslaugų prieinamumas, bet ir bendri rekreacinių zonų patobulinimai ir, iš esmės, pagerinta motorinių transporto priemonių kelių būklė. Naujasis turizmo produktas galėtų būti sukurtas naudojant siaurą interesų ratą, pvz. pramoninį paveldą, paukščių stebėjimo veiklas, karinį paveldą. Plečiant tarpregioninį turizmą, reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad, nors sveikatos turizmas yra labiausiai išvystyta ir atstovaujama turizmo rūšis, kiekviena savivaldybė gali turėti savo stipriąją turizmo rūšį, o per vieną tinklą gali būti kuriama labai įvairi pasiūla.

Viską apimančios ir patikimos viešosios paslaugos

Viešųjų paslaugų teikėjai yra tiek vietos savivaldybės, tiek valstybinės organizacijos.

Reikia ir įmanoma rasti būdų, kaip suderinti ateities lūkesčius ir prognozes su dabartinės padėties paklausa.

Panašus iššūkis yra esamos darbo jėgos ugdymas ir persikvalifikavimo galimybės. Bendras gyventojų pasiskirstymas pagal išsilavinimą tiek Kuržemės, tiek Klaipėdos regionuose yra panašus, nes remiantis 2019-ųjų metų duomenimis, didelė šių regionų gyventojų dalis, ypač 15–64 metų amžiaus grupė, yra įgijusi bendrąjį

vidurinį išsilavinimą, baigė profesinio mokymo mokyklą arba baigė profesinio mokymo programą. Būtina suteikti aukštos kompetencijos ir motyvuotus pedagogus, o taip pat pritraukti naujų specialistų, siekiant skatinti aukštos kokybės švietimą pasienio teritorijoje. Latvių kalbos mokymo svarba didėja, nes emigrantų, grįžusių į savo gimtinę arba į šalį, kurioje jie gyveno prieš tai, skaičius didėja, o kalbos nemokėjimas sukelia problemų. Apskritai, tarpregioninis poveikis nėra jaučiamas švietimo paslaugų teikime, o Liepojos atstumas nuo Rygos turi didesnį poveikį.

Aukšto lygio pridėtinės vertės kūrimas

Tyrimo būdu galima išsiaiškinti, kokiais būdais koreguoti tradicinės pramonės šakas, skatinti kūrybinių industrijų ir profesines paslaugas, pritaikyti naujovių sistemas ir kurti naujus produktus ir paslaugas. Sritys, susijusios su bioekonomika, jūrų biotechnologijom, ekologiškoms technologijomis, yra reguliuojamos šiuo tikslu. Nemateriali ir materialinė infrastruktūra turi būti pertvarkytos tam, kad užtikrintų mokslo ir verslo partnerystes, pritraukiant reikiamus specialistus.

Tiek Kuržemės, tiek Klaipėdos regionai susiduria su vienodais iššūkiais demografiniais klausimais, tokiais kaip gyventojų skaičiaus mažėjimas, gyventojų senėjimas. Bendradarbiaujant reikia rasti būdų, kaip suderinti ateities lūkesčius su dabartine padėtimi.

Dėmesio sutelkimas į galimas investicijas yra susijęs su problemom, susijusiomis su išsilavinusiais darbuotojais, vietos darbo vietų kūrimu ir verslo plėtra, atsižvelgiant į klientų poreikius. Dabartinėje padėtyje gyventojų skaičiaus augimą lemia gamybos įmonės su dideliu darbo vietų skaičiumi. Plėtros galimybė yra skirta vietos produkcijai, amatams, nes šiose srityse esama minimali pasiūla dabartinėje padėtyje. Verslininkai turi plėstis atsižvelgiant į klientų poreikius. Lietuva turi platesnę prekių ir paslaugų pasiūlą pasienio teritorijoje,

patrauklesnes kainas, o tai reiškia nuostolį Latvijos verslininkams. Dabartinėje padėtyje Kuržemės regiono sienos dalis nėra aktyvi vietos operatorė, galinti konkuruoti su Lietuvos turizmo paslaugomis. Lietuviai aktyviai perka nekilnojamąjį turtą Rucavos valsčiaus sienos pakrantėje (Nidoje, Papėje) ir įkuria savo svečių namus ir stovyklavietes, naudoja vietos infrastruktūrą, bet nenaudoja vietos darbo jėgos. Kuržemės regionas turi rasti savo rinkas, kurios būtų aktualios tiek vietos gyventojams, tiek turistams.

Tuo pačiu metu reikėtų suvokti, kaip susieti specializacijos kryptis tame pačiame tinkle tam, kad nustatyti prielaidas, kurios padėtų sukurti aukštą pridėtinę vertę ir ekonomikos augimą. Atsižvelgiant į informaciją, pateiktą ankstesniame skyriuje, būtina rasti sprendimus specialistų mokymui įvairiose srityse ir užtikrinti jų įdarbinimą vietovėse, turinčiose plėtros potencialą. Pagrindiniai iššūkiai yra susiję su dabartine mažo spektro paslaugų rinka, mažos pridėtinės vertės eksporto struktūra, žemu verslo lygiu. Latvijos ir Lietuvos iššūkiai yra panašūs, o tikslas – padidinti pridėtinę vertę naudojant turimus išteklius. Kuržemės ir Klaipėdos regionams bendradarbiaujant, tai galima būtų pasiekti sutelkiant dėmesį į mėlynojo augimo plėtrą per jūrų uostus, pakrantes ir kartu plėtojant infrastruktūrą.

Tokie gyvenimo būdo pokyčiai kaip energijos išteklių naudojimo pokyčiai, kita darbo organizacija ir darbo aplinka visuomenei bus didelis iššūkis.

Bendras vidaus produktas, sukurtas tiek Kuržemės, tiek Klaipėdoje, yra linkęs didėti, tačiau Klaipėdoje jis yra žymiai didesnis nei Kuržemėje.

Klaipėdos regiono bendras vidaus produktas vienam gyventojui yra didesnis už Lietuvos vidurkį, o tai reiškia, kad Klaipėdos regionas turi didelį konkurencingumą Lietuvoje ir visoje Baltijoje.

Abiem regionams ypač būdinga jūrų uostų veikla, nes Kuržemės regionas turi du didelius jūrų uostus Liepojoje ir Ventspilyje, o Klaipėdos regionas – vieną. Dideli jūrų uostai, veikiantys kaip Baltijos jūros regiono transporto centrai, užtikrina sausumos ir jūrų jungtis bei ryšius su užsienio rinkomis, kur visi jūrų uostai skiria daug dėmesio eksportui. Tačiau krovinių apyvartos tendencijos skiriasi, pvz. Ventspilio jūrų uoste stebimas krovinių vežimo apyvartos sumažėjimas laiko tarpe tarp 2005 ir 2019 metų, o Liepojos ir Klaipėdos jūrų uostuose stebimas krovinių apyvartos padidėjimas (žr. 3 diagramą). Viena priežasčių, lėmusių Klaipėdos jūrų uosto krovinių apyvartos padidėjimą, yra transporto tinklo ir pasiekiamumo patobulinimas Lietuvoje.

Spartūs pokyčiai paslaugų prieinamume. Nuolatiniai pokyčiai gali nulemti nepasitikėjimą viešuoju valdymu (ne tik politine administracija, bet ir paslaugų teikimu, sveikatos apsauga, finansiniu sektoriumi), todėl gyvenimo po pandemijos metu svarbu daug investuoti į naujos rūšies paslaugų plėtrą tam, kad ankstesnis požiūris į viešojo sektoriaus veiksmus pasikeistų.

Per pastaruosius dvejus metus sparčiai išpopuliarėjo nuotolinio darbo ir apmokymo proceso galimybė. Susiklosčius minėtoms sąlygoms atsirado poreikis dirbti nuotoliu, naudojant technologijas, taigi tobulinant virtualų dalyvavimą. Tokie pokyčiai palengvino gyvenamosios aplinkos pasirinkimą ir padidino migracijos lankstumą. Žmonės dirbantys iš bet kurios vietos kuria naują darbuotojų tipą, kurie pasirenka iš kur dirbti, kur gyventi, remiantis tvaraus turizmo principais, tokiais kaip: ekologiška gyvenamoji aplinka, tvarus judumas, pramogų tobulinimas ir aukštos kokybės ryšių paslaugos. Būsimo plėtros etapo metu svarbu užtikrinti gerą infrastruktūrą ir prieinamumą gyventojų ir turistų patogiam judumui.

Besikeičiančios gyvenimo sąlygos taip pat pakeitė artumo supratimą. Pastebėta, kad vis labiau domimasi vietomis, kurios nurodo žmogaus priklausymą, tokiomis kaip vietos parduotuvės, netoliese esantys objektai. Daugiau dėmesio turėtų būti skiriama kasdienio gyvenimo namuose gerinimui, skiriant dėmesio jo įsigijimo kilmei. Ši tendencija yra susijusi su vietos verslo teikiama verte piliečiams, kuriant vietovės tapatumą. Tačiau kartu reikėtų aktyvuoti internetinę kity, su patogumu susijusių, pirkinių prekybą, kuri nėra skirta patirties kūrimo papildymui. Kuriant lanksčią aplinką, vietovės išvengia vietos ir pasyvios veiklos, leidžiančios planuoti plėtrą strategiškai. Būtinasis žingsnis pereiti nuo trumpalaikio valdymo prie ilgalaikės tvarios plėtros.

Skatinti potencialų tarpregioninį funkcionalumą

Paslaugos, galinčios tapti veiksmingesnėmis, kai jos yra tiekiamos tarpregioninėse teritorijose, yra šios: tvarus išteklių ir aplinkos valdymas, turizmo įvairinimas, į žmogų orientuotos viešosios paslaugos ir prekių su didele pridėtine verte kūrimas.

Atlikus atliktų duomenų analizę, turėtų būti nustatytos paslaugos, galinčios tapti

veiksmingesnėmis, kai jos yra tiekiamos tarpregioninėse teritorijose. Abiejų regionų funkcinių sričių plėtros atskaitos taškai yra tvarus išteklių ir aplinkos valdymas, turizmo įvairinimas, į žmogų orientuotos viešosios paslaugos ir prekių bei paslaugų su didele pridėtine verte kūrimas.

Apibrėžiant tarpregionines funkcines teritorijas, turėtų būti išskiriamos skirtingo pasiekiamumo zonos:

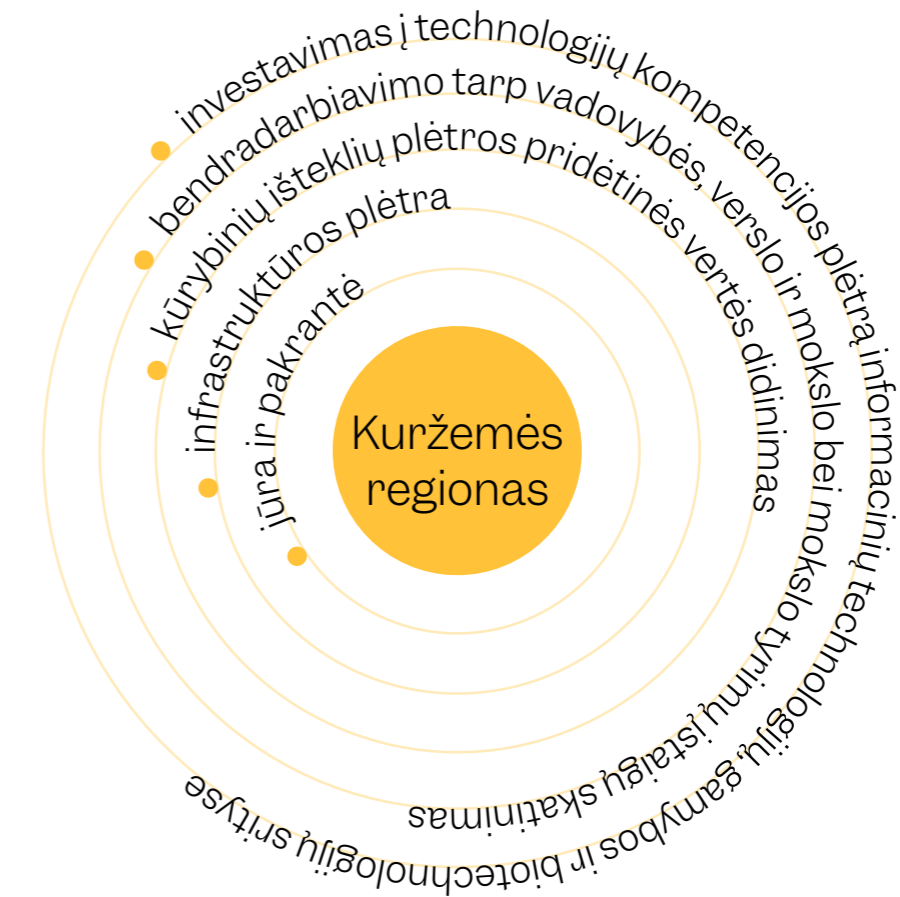
1. Kuržemės ir Klaipėdos regionų mastu, per 45 minutes galima pasiekti:

- darbo vietą;
- parduotuves (didesnes, kur galima įsigyti nekasdienės prekes);
- paslaugų centrus (didesnius, kur tiekiamos tam tikro spektro paslaugos);
- nekilnojamąjį turta.

2. Pasienio teritorijos mastu (Priekulė, Rucava, Vainiauda, Skuodas, Mažeikiai), per 20 minučių galima pasiekti:

- kasdienio apsipirkimo parduotuves;
- kasdienės paslaugas (sveikatos priežiūros įstaigas, švietimo įstaigas, socialines paslaugas teikiančias įstaigas ir t.t.);
- vietos ūkininkų, amatininkų, menininkų turgelius;
- viešojo transporto infrastruktūrą.

Kuržemės ir Klaipėdos regionų iššūkiai ir galimybės gali būti apibrėžtos panašiai. Regioninio planavimo dokumentuose specializacija taip pat yra apibrėžta panašiomis kryptimis.



SUMANIŲ SPECIALIZACIJŲ SKATINIMO GAIRĖS



1. Sumanios specializacijos sąvoka

Sumani specializacija ir atitinkama metodika, žinoma kaip „Sumanios specializacijos tyrimų ir naujovių strategija“ (RIS3), apima dvi pagrindines vertybes, skirtas Europos Sąjungos regioninėms naujovių strategijoms (RIS): prioritetų nustatymo vertybė (sumanių pasirinkimų priėmimas), veikianti kaip pradinis taškas, ir kaip toks prioritetų nustatymas turėtų būti atliekamas bendradarbiaujant. Bendradarbiavimo procesas apima bendradarbiavimą tarp tokių suinteresuotųjų asmenų, kurioms tenka

pagrindinis vaidmuo, kaip mokslinių tyrimų centrai, pirmaujančios įmonės ir verslininkai bei planavimo metodo, vadinamo „trigubo (taip pat keturgubo) sraigto“, naudojimas. RIS3 ir kitos politikos, parengtos remiantis sumanios specializacijos koncepcija, yra trijų pagrindinių elementų visuma: pasirinkimo, bendradarbiavimo lyderystės ir susijusių veiklų. Pagrindiniai sumanaus planavimo principai pateikiami žemiau.


S	SPECIFIŠKUMAS (SPECIFIC)	<ul style="list-style-type: none"> ● Apibrėžti tikslą kiek įmanoma aiškiau. ● KAS yra įtrauktas, KĄ norima įgyvendinti, KUR tai bus įgyvendinta, KODĖL tai daroma (koks to tikslas), KOKIE yra apribojimai ir reikalavimai?
M	SITUACIJOS ĮVERTINIMAS (MEASURABLE)	<ul style="list-style-type: none"> ● Ar įmanoma įvertinti pažangą ir rezultatą? ● Kiek laiko reikia, norint sužinoti, kada tikslas yra pasiektas?
A	PASIEKIAMUMAS (ATTAINABLE/ ACHIEVABLE)	<ul style="list-style-type: none"> ● Ar tikslas pakankamai pagrįstas tam, kad būtų įgyvendintas? Kaip? ● Įsitikinti, kad tikslas yra pasiekiamas arba nėra prastesnis už ankstesnį rezultatą.
R	ATITINKAMUMAS (RELEVANT)	<ul style="list-style-type: none"> ● Ar tikslas yra naudingas ir ar jis atitiks asmens poreikius? ● Ar kiekvienas tikslas yra suderinamas su kitais tikslais, kuriuos asmuo nusistatė, ir atitinka asmens artimiausius ir ilgalaikius planus?
T	TINKAMO LAIKO NUSTATYMAS (TIMELY)	<ul style="list-style-type: none"> ● Turėtų būti nustatytas tikslo įgyvendinimo terminas, pvz. šis veiksmas bus atliktas iki metai / mėnuo / diena. ● Skubos jausmo kūrimas ir raginimai padeda geriau valdyti laiką.

PASIRINKIMAS APIMA keleto žinių sferų ir pirmaujančių rinkų prioritetų teikimo vertę (vertikalūs prioritetai, surinkti kaip specializacijos modelis) ir vėlesnis juos supančių iniciatyvų derinimas (horizontali politika). Bendradarbiavimo lyderystė dabar turėtų būti suvokiama kaip gebėjimas imtis iniciatyvos valdyti, sušaukti, propaguoti, skatinti ir pasiekti sutarimą. Kitaip tariant, prioritetų nustatymas pagal du kriterijus: „verslo“ ir bendrų sprendimų priėmimo modelius. Įvairus susiję rūpesčiai dėl prioritetų yra tik „specializuoto įvairinimo“ pagrindas. Tai ne direktyva, o augimo vadovas. Išnaudojant susijusią įvairovę ir santykius tarp įvairių prioritetinių sričių, gali atsirasti naujos galimybės ir veiklos.

RIS3 strategijos yra nuoseklios regioninės programos, skirtos ekonominiams pokyčiams. Jos turi penkias pagrindines savybes, tokias kaip:

- 1 dėmesio sutelkimas į politikos rėmimą ir investavimą, įgyvendinant pagrindinius nacionalinius / regioninius prioritetus, iššūkius ir poreikius, skirtus žiniomis grįstai plėtrai;
- 2 strategijos pagrįstos kiekvienos šalies / regiono stiprybėmis, konkurenciniu pranašumu ir tobulinimosi potencialu;
- 3 paramos technologinėms ir praktika grindžiamoms naujovėms teikimas; tikslas – skatinti investicijas privačiame sektoriuje;
- 4 visapusiškas suinteresuotųjų subjektų įtraukimas ir naujovių bei eksperimentavimo skatinimas;
- 5 strategijos grindžiamos įrodymais ir apimančios patikimas stebėsenos ir vertinimo sistemas.


Kalbant apie sumanią specializaciją, savivaldybės turėtų žengti pirmąjį žingsnį ir nesitikėti jokio padrašinimo iš RIS3 pagrindinių institucijų per trumpą laiką. Jei savivaldybės yra iniciatyvios, jos gali pasinaudoti sumanios specializacijos koncepcija, siekdamos sustiprinti savo politikos priemones, nukreiptas į verslo vadovaujama vietos ekonomikos plėtrą su stiprių atitikmeniu nacionaliniu ar regioniniu

lygiu arba be jo. Visų pirma, savivaldybės turėtų dirbti keturiose pagrindinėse srityse, t. y. klasterių plėtra, verslumai, darbo vietos suteikimas ir investicijų / talentų pritraukimas. Išsamesnė informacija apie tyrimais ir naujovėmis grindžiamas augimo strategijas yra prieinama internetinėje svetainėje [s3platform](#). 

Remiantis informacija, pateikta Industrinės politikos gairėse 2021–2027 metams ir Sumanioje tyrimų ir naujovių specializacijos strategijoje (RIS3), Latvija turi penkias sumanios specializacijos sritis, įskaitant penkias pagrindines sritis, kuriose siekiama apibrėžti ir skatinti ekonominę permainą link didesnės pridėtinės vertės ir tarptautinio konkurencingumo. Papildoma informacija apie kiekvieną specializacijos sritį, jų galimybes ir iššūkius yra prieinama Industrinės politikos gairėse 2021–2027 metams ir Mokslo, technologinės plėtros ir naujovių gairėse 2021–2027 metams.³

Šeši sumanios specializacijos prioritetai LIETUVOJE⁴



Išsamesnis paaiškinimas ir detalesnė informacija yra prieinama pagrindiniame Lietuvos Vyriausybės strateginės analizės⁵ centro puslapyje <https://strata.gov.lt>. 

³ <https://www.izm.gov.lv/en/smart-specialisation-strategy-ris3>

⁴ <https://smartup-bsr.eu/wp-content/uploads/2020/12/O2.6-Lithuania-RIS3.pdf>

⁵ <https://strata.gov.lt/lt/sumani-specializacia/apie>

Penkios sumanios specializacijos sritys LATVIJOJE, turinčios didžiausią mokslinių tyrimų ir inovacijų potencialą:



Be to, kalbant apie RIS3, socialiniai ir humanitariniai mokslai yra plėtojami kaip sritis, turinti horizontalų poveikį RIS3.

Sumanios specializacijos (RIS3) ekosistema ir suirteresuotųjų subjektų įsitraukimas

Sumanios specializacijos strategija yra bendras bandymų procesas, kurio metu naudojami esami ištekliai, analizuojamos stipriosios pusės ir galimybės. Žemiau pateikta schema rodo, kaip suinteresuotieji subjektai turėtų būti įtraukti į sumanios specializacijos strategiją regioniniu lygiu.



Bet kuriame planavimo lygyje gali būti įtraukti šie suirteresuotieji subjektai:

- vietos valstybės tarnautojai (politikai, plėtros departamentas, infrastruktūros departamentas, nekilnojamojo turto skyrius, finansų skyrius, turizmo informacijos centras);
- regionų atstovai (plėtros planavimas, verslas ir turizmas);
- verslo atstovai (verslo klubai, pagrindinės / aktyviausios įmonės);
- universitetai ir mokslinių tyrimų institutai;
- bendrojo ir profesinio mokymo įstaigų atstovai;
- vietos bendruomenių nevyriausybinės organizacijos;
- kūrybinių industrijų / nevyriausybinių organizacijų atstovai;
- kitos suinteresuotosios šalys, daugiausia dėmesio skiriančios vietos konkretiems ir (arba) interesams.

Papildoma informacija yra prieinama projekto Smart-up BSR internetiniame puslapyje⁶

⁶ <https://smartup-bsr.eu/wp-content/uploads/2020/12/O2.6-Lithuania-RIS3.pdf>

NUO IDĖJOS IKI TIKRO PASIŪLYMO

05

SUMANAUS PLANAVIMO projektas unikaliu būdu kaupia savivaldybinių, regioninių ir nacionalinių ekspertų grupių patirtį tarpregioninės plėtros prioritetų srityse. Dviejų inovacijų stovyklų ir keleto praktinių seminarų metu ekspertai ir planuotojai nurodė tikruosius projekto pasiūlymus ateities tarpregioniniams projektams, susijusius su prioritetais, pabrėžiamais LAT-LIT programoje, kurie atitinka regioninį interesų lygį tiek Kuržemėje, tiek Klaipėdoje.

Prioritetai

Projekto grupė nurodė pagrindinius LAT-LIT projekto prioritetų aspektus, nukreiptus į abiejų regionų ateities plėtros interesus.



**EKOLOGIŠKOS,
ATSPARIOS IR
TVARIOS PLĖTROS
PRIORITETAS SUTELKIA
DĖMESĮ!**

- vietos ūkininkų, žuvininkystės ir akvakultūros įmonių interesų ir poreikių tyrimus, susijusius su ekologine produkcija ir įvairove;
- pramonės simbiozės plėtrą;
- bioekonomikos žinių gilinimą (žiedinę ekonomiką);
- trumpos maisto tiekimo grandinės / maisto persikirstymo sistemos plėtrą;
- tvarios ir veiksmingos energijos gamybos ir naudojimo plėtrą;
- vandentvarką (potvynių prevencija);
- atliekų tvarkymą (jų sumažinimą, pakartotiną naudojimą; mikroplastiką, švarias jūras / upes);
- žiedinės ekonomikos principų pristatymą, bioekonomikos švietimo kampanijas;
- tvarų ekologinį transportą (infrastruktūros plėtrą, saugumą, važinėjimą dviračiu);
- natūralaus kraštovaizdžio ir gamtos turtų (biologinės įvairovės) išsaugojimą;
- tvarų nekilnojamojo turto valdymą;
- apleistų buvusių pramonės zonų plėtrą.

**EKONOMINIO
TURIZMO IR
PAVELDO
POTENCIALO
PRIORITETAS SUTELKIA
DĖMESĮ!**

- turizmo rinką ir vartotojų tyrimus;
- regioninio turizmo bendradarbiavimo modelių plėtrą;
- teminius turizmo klasterius;
- regioninio turizmo rinkodarą ir ryšių strategiją (integruotą rinkodarą tikslinėse rinkose);
- jūros ir pakrančių turizmo produktų plėtrą;
- regioninį dviračių turizmo tinklą;
- patogų pasiekiamumą ir judumą;
- kultūros paveldo (istorinių ir modernių tradicijų) išsaugojimą;
- kultūros naujoves ir kūrybines industrijas (kultūros erdvių įvairovę);
- žaliųjų kelių (geležinkelių) plėtrą;
- viešojo naudojimo vandens telkinių plėtrą;
- turizmo skaitmeninimą;
- gastrominį turizmą (regioninį kulinarinį paveldą);
- oro uostų plėtrą; uostų ir ryšių infrastruktūrą, skirtą turizmui.

PAJĖGUMŲ
DIDINIMO IR
ŽMONIŲ
TARPUSAVIO
BENDRADARBIAVIMO
PRIORITETAS SUTELKIA
DĖMESĮ!

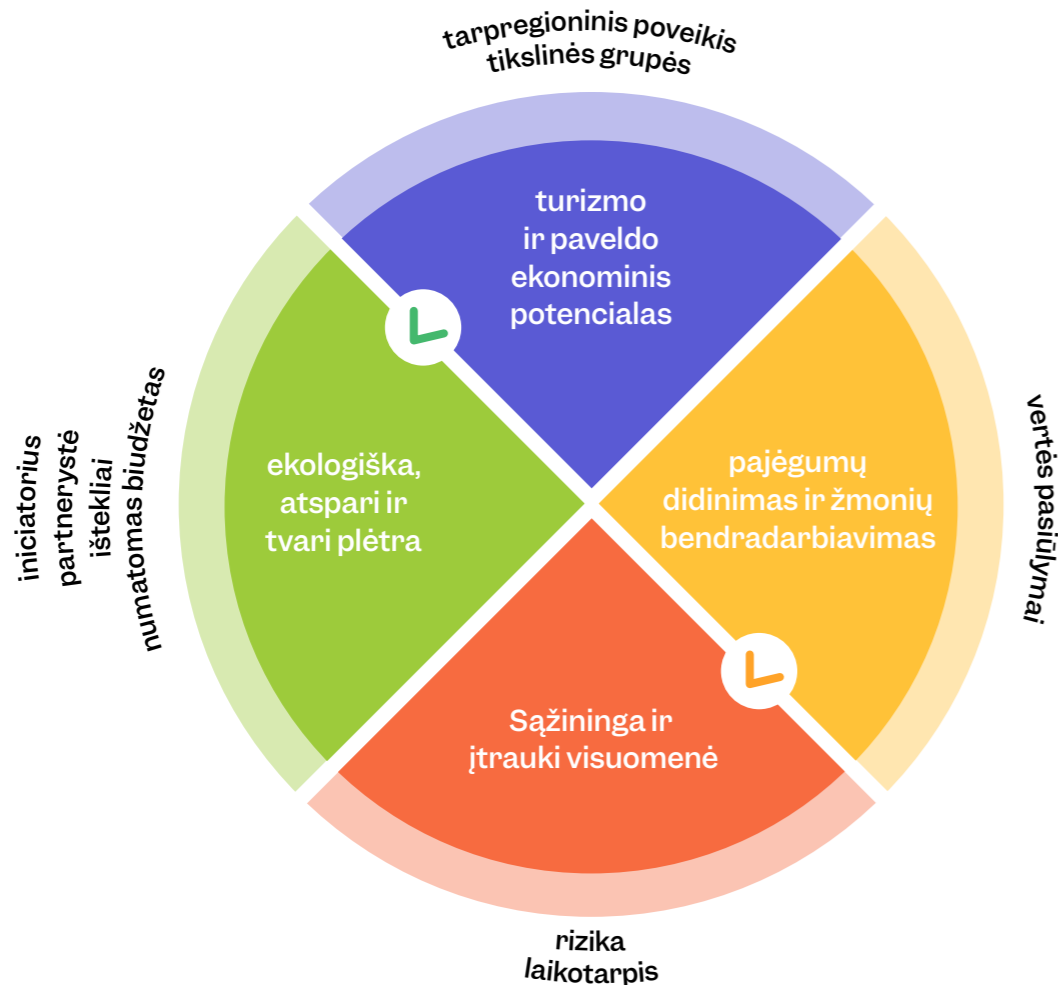
- viešojo sektoriaus paslaugų kokybės stebėjimo sistema;
- administracinės naštos sumažinimą;
- žmogiškųjų išteklių pritraukimo strategijos plėtrą;
- savivaldybės darbuotojų skaitmeninius įgūdžius ir novatoriškų paslaugų teikimą savivaldybėse;
- tvarių ir veiksmingų sistemų naudojimą, integruojant regiono plėtrą;
- sumanių bendruomenių plėtrą;
- visuomenės sveikatos skatinimo programas / projektus;
- sprendimų priėmimo skaidrumą (visuomenės įtraukimo strategijas);
- viešųjų paslaugų skaitmeninimą;
- pajėgumų didinimą, siekiant plėtoti jūros vėjo energiją

SAŽININGOS
IR ĮTRAUKIOS
VISUOMENĖS
PRIORITETAS SUTELKIA
DĖMESĮ!

- visuomenės sveikatos gerinimą;
- tvarią ir bendruomenėje teikiamą socialinių paslaugų sistemą (socialinę rūpybą);
- socialines naujoves;
- socialinių paslaugų infrastruktūros plėtrą (universalus projektavimo veiklą);
- pabėgėlių integraciją;
- socialinių paslaugų skaitmeninimą;
- lygių galimybių užtikrinimą;
- socialinį verslumą;
- bendradarbiavimą su NVO, vietos bendruomenėmis;
- mobiliųjų socialinių paslaugų teikimą;
- mišrių kartų vaikų darželių koncepciją;
- darbą su jaunimu gatvėje;
- pagyvenusių žmonių užsienio kalbų mokymą.

Visų SUMANAUS PLANAVIMO veiklų pagrindinis lyderis buvo projektų valdymo grupė. Veiklos, susijusios su praktiniu, bendru darbu, skirtu aptikti tarpregioninės plėtros vertybes, poreikius ir galimybes, buvo organizuojamos glaudžiai bendradarbiaujant su projektų valdymo grupe ir vietos (ypač savivaldybės), regiono ir nacionaliniais ekspertais ir dalyviais. Dvi inovacijų stovyklos buvo surengtos Palangoje (Lietuvoje) ir Kuldygoje (Latvijoje), siekiant nustatyti galimas idėjas ir interesų sritis būsimiems projektams. Keletas seminarų vyko Skuode (Lietuvoje), Nycoje (Latvijoje) ir Šventojėje (Lietuvoje), dalyvaujant atstovams iš abiejų regionų, siekiant išsamiai plėtoti projekto idėjas, rasti projekto pasiūlymą, kuris galėtų būti aktualus keliems partneriams tiek iš Latvijos, tiek iš Lietuvos. Kiekviename seminare daugiausia dėmesio buvo skiriama vienam tarpregioninės plėtros prioritetui.

Projektų valdymo grupė, kurią sudarė Kuržemės planavimo regiono ir Klaipėdos regiono atstovai, buvo pagrindinė proceso varomoji jėga, organizuojanti diskusijas ir grupinį darbą. Prieš kiekvieną praktinį seminarą buvo rengiama strategija, kurioje atsižvelgiama į dalyvaujančiųjų ekspertų kompetencijas ir įgūdžius. Tai apėmė galimų projektų idėjų rinkimą ir analizę, teminių darbo grupių nustatymą, seminarų informacijos rengimą, tokią, kaip projekto modelio drobės rengimą. Projekto modelio drobė gali būti naudojama, siekiant nustatyti realių projektų pasiūlymų detales ir apima informaciją apie pagrindinę projekto idėją, iniciatorių (pagrindinį partnerį), partnerystę, vertės pasiūlymą, tarpregioninį poveikį, rizikas, terminą, išteklius, tikslines grupes ir numatomą projekto biudžetą.



Svarbiausią vaidmenį atliko projektų valdymo grupės nariai, kurie buvo tematinės darbo grupės lyderiai. Prieš kiekvieną seminarą užtikrinimas aiškus supratimas apie seminaro organizavimą, pradedant idėjų kūrimu, seminarų metu aptariamų temų pasirinkimu ir bet kokia aktualia informacija.

Ekspertai, nacionaliniai, regiono ir savivaldybės atstovai iš Kuržemės ir Klaipėdos kartu dirbo tematinėse darbo grupėse, daug dėmesio skirdami tarpregioninei perspektyvai. Siekiant nustatyti konkrečius apmokymo poreikius ir temas, projekto Sumanus planavimas pradžioje buvo atlikta trumpa apklausa. Pagrindiniai mokymosi tikslai apima dalyvių gebėjimo taikyti tarpregioninės

perspektyvos stiprinimą savo strategijose, įskaitant jų regioninę Sumanus planavimo strategiją, o taip pat planuotojų, turinčių atitinkamus tinklus, priemonių ir metodų platesniam suinteresuotųjų subjektų įsitraukimui, suteikimas.

Kadangi kiekvienas projektas inicijuojamas nuo idėjos, savivaldybių ekspertai susirinko pasidalinti savo idėjomis ir poreikiais. Rekomenduojama surinkti visus projektų pasiūlymus ir atlikti jų suderinamumą su finansavimo prioritetais, tarpregioniniais interesais ir vietos interesais bei įvertinti kiekvieno projekto galimą reikšmingumą. Rezultatai gali būti apibendrinti lentelėje taip.

Suderinamumas su	MAŽAS	VIDUTINIS	DIDELIS
Finansavimo prioritetais			
Tarpregioniniais interesais			
Vietos interesais			
Bet kokia kita aktualia tema [...]			

Peržiūrėdami visas strategijas, programas, projektus ir planus, sutelkdami dėmesį į bendrus tarpregioninius interesus, ekspertas / planuotojas turėtų įvertinti indėlį siekiant programos dokumentuose (gairėse, nacionalinėje teisės sistemoje) numatytų tikslų. Galimų tvarumo tikslų įvertinimas galėtų padėti nustatyti tikslų ir (arba) uždavinių prioritetus. Sėkmingas projektas grindžiamas išorinių galimybių sumanios analizės, tokios kaip tarpregioninės plėtros prioritetai ir tarpregioninės poveikiai,

atitinkami regioninės / vietos savivaldybės konkretūs poreikiai, galimybė rasti geriausius partnerius ir derėtis dėl rizikos nustatymo ir įvertinimo, terminų, išteklių ir biudžeto sudarymo. Visi šie žingsniai buvo praktiškai įgyvendinti Sumanus planavimo inovacijų stovykloje ir Sumanus planavimo seminaruose, kai planuotojai ir atstovai iš nacionalinių ir regioninių institucijų kartu su sektoriaus ekspertais rado idėjų, nustatė projektus ir rado sutarimą dėl ateities projektų idėjų.

Projekto idėjų sąrašas ir įvertinimas

Ekspertai ir planuotojai paruošė visų projektų sąrašą, sutelkiant dėmesį į bendrus interesus tarpregioninės plėtros prioritetų srityse: pajėgumo didinimo ir žmonių bendradarbiavimo; ekologiškos, atsparios ir tvarios plėtros; sąžiningos ir įtraukios visuomenės; turizmo ir paveldo ekonominio potencialo. Projektų sąrašas buvo aptartas 4 seminarų metu, kurių kiekvienas buvo sutelktas į atitinkamą prioritetą.



Ekspertai galėtų atlikti svarbų vaidmenį nustatant realius ir tinkamus projektus regioniniu ir vietos lygiu. Pavyzdžiui, socialiniai ekspertai iš Kuržemės vietos savivaldybių dirbo kartu pagal savo specializaciją su skirtingomis tikslinėmis grupėmis, tokiomis kaip pensininkai, jaunimas, neįgalieji ir kitomis socialiai jautriomis grupėmis.

Vėliau visi ekspertai susirinkdavo kartu ir ieškodavo sprendimų, kaip išspręsti pramonės problemas. Tada buvo aptinkami bendri interesai, o visi ekspertai paruošdavo savo projekto idėjas, kurias pristatydavo darbo grupės lyderiui seminarų metu. Per ribotą laiką (10–15 minučių) kiekviena darbo grupė pateikdavo pasiūlymus dėl bet kokios atitinkamos projekto idėjos. Po to darbo grupė keitė lyderį, t.y. kitą temą, ir diskusija prasidėdavo iš naujo. Tada buvo surinktos visos idėjos, atlikta bendra analizė ir buvo vykdomas tam tikras projektų rūšiavimas. Dėl tarpregioninio aktualumo kriterijaus kai kurie projektai gali būti atmesti. Taip pat kai kurie (2–3) projektai, kurių tarpregioninis svarbumas potencialiai didžiausias, buvo aptikti. Tada visos grupės balsavo už įdomiausią projektą (iš kiekvienos temos) ir svarstė galimo pavadinimo variantus. Darbo grupės lyderiai pristatė rezultatus visoms grupėms.

Seminaro Skuode metu (tarpregioninės plėtros prioritetai: ekologiška, atspari ir tvari plėtra) darbas organizuotas 6 darbo grupėse, siekiant nustatyti projekto pasiūlymus temomis: vandens valdymas, klimato kaita, atliekų tvarkymas, gamtinis kapitalas ir biologinė įvairovė, pajėgumų didinimas ir kitos temos. Apibendrinti rezultatai yra prieinami priede A – ekologiška, atspari ir tvari plėtra.



Seminaro Šventojoje metu (tarpregioninės plėtros prioritetasis – sąžininga ir įtrauki visuomenė) Kuržemės planavimo regiono atstovai pristatė vietos savivaldybės nustatytus darbus su įvairiomis socialinėmis grupėmis, tokiomis kaip specialiųjų poreikių turintys žmonės, jaunimas, senjorai, prioritetus, projekto idėjos gimė bendrų diskusijų metu, o naujos partnerystės programos buvo įtrauktos į socialiai įtraukios visuomenės, žmonių bendradarbiavimo ir institucijų bendradarbiavimo srityse. Galimi sprendimai buvo apibrėžti kaip projekto idėjos, kuriomis remiamos tokios sritys kaip aplinkos prieinamumas ir universalus dizainas, mobiliojo ryšio paslaugos, socialinė įtrauktis ir paramos priemonės, prisitaikymas ir integracija į darbo rinką, skaitmeninių įgūdžių mokymas ir socialinių

Seminaro Nycoje metu (tarpregioninės plėtros prioritetasis: turizmo ir paveldo ekonominis potencialas) darbas organizuotas 6 darbo grupėse, siekiant nustatyti projekto pasiūlymus temomis: viešojo naudojimo vandens telkiniai ir rekreacija, žygiavimas ir vaikščiojimas, važinėjimas dviračiu, kultūros paveldas, jūrų paveldas ir paskirties vieta bei rinkodara. Apibendrinti rezultatai yra prieinami priede B – turizmo ir paveldo ekonominis potencialas.



paslaugų naudojimas. Be to buvo padaryta išvada, kad sprendimai taip pat yra būtini siekiant sustiprinti socialinių specialistų gebėjimus ir išvengti didelio streso, tapti neįtrauktiems. Apibendrinti rezultatai yra prieinami priede C – sąžininga ir įtrauki visuomenė.

Seminaro Šventojoje metu (tarpreregioninės plėtros prioritetai: pajėgumų didinimas ir žmonių bendradarbiavimas) darbas organizuotas keliose grupėse. Ekspertai išnagrinėjo galimas projekto idėjas ir partnerystes tokiose srityse kaip pajėgumų didinimas ir savivaldybės darbuotojų stiprinimas, dalyvaujamas biudžetas ir visuomenės švietimas, galimybės ir dalyvavimo savivaldybės veiklose formos, aktyvios pilietinės visuomenės skatinimas, mobilumo klausimai, sporto ir fizinės veiklos įvairioms amžiaus grupėms kūrimas savivaldybėse. Apibendrinti rezultatai yra prieinami priede D – pajėgumų didinimas ir žmonių bendradarbiavimas.



Praktinių seminarų rezultatai pateikiami gido prieduose:

- 2 priedas** – ekologiška, atspari ir tvari plėtra;
- 3 priedas** – Turizmo ir paveldo
- 4 priedas** – Sąžininga ir įtrauki visuomenė;
- 5 priedas** – Pajėgumų didinimas ir žmonių bendradarbiavimas.

Rekomendacijos ir išvados

Kad Sumanaus planavimo projekto rezultatai atitiktų jau pradėtos plėtros iniciatyvas, buvo surengta galutinė konferencija Sumanus planavimas Ventspilyje (Latvija) ir srities studijos Kuldygoje ir Ventspilyje.

Konferencija buvo surengta kaip platforma, skirta dalytis gerąja praktika ir patirtimi tarp Kuržemės regiono vietos savivaldybių ir Klaipėdos regiono. Renginys buvo padalintas į 3 temines darbo sesijas: „Būkime sumanūs“, „Darom kartu“ ir „Žiūrime į ateitį“. Renginio pabaigoje, ekskursijos po naujai pastatytą mokslo centrą „Vizium“ metu, dalyviai turėjo unikalią galimybę daugiau sužinoti apie modernų ir efektyviai energiją vartojantį pastatą.



Pateiktos pagrindinės išvados, susijusios su sumanių tikslų laikymusi, tarp jų:

1

Pagrindiniai rezultatai ir **bendri Sumanaus planavimo projekto pasiekimai**: parengti abiejų regionų planavimo dokumentai, surengtos inovacijų stovyklos ir seminarai bei patirties mainų pažintinės kelionės savivaldybių atstovams; projekto metu buvo tobulinamas abiejų regionų ir savivaldybių bendradarbiavimas ir informacijos mainai, didinami pajėgumai, aptarti bendri tarpreregioniniai iššūkiai; pateikta daug idėjų, kurios galėtų būti panaudotos ateities projektų įgyvendinimui.

2

Ventspilio mieste (Latvijoje) pristatyti praktiniai efektyvaus energijos vartojimo sprendimai, tokie kaip naujos, modernios ir energetiškai efektyvios koncertų salės „Latvija“, Ventspilio aukštesniosios muzikos mokyklos ir daugiarūšio viešojo centro su biblioteka „Gāliņciems“ įsteigimas, taip pat prie šios misijos prisideda gamtai draugiška viešojo transporto infrastruktūra (eBuss), kurią apima 14 naujų elektrinių autobusų ir 3 įkrovimo stotys, o tai yra naujoviškas Latvijos savivaldybių metodas; antrąją konferencijos dieną dalyviai turėjo galimybę aplankyti visus šiuos objektus ir pamatyti naujoves savo akimis.

3

Klaipėdos regiono (Lietuva) specializacijos proceso įkvepianti partnerystė; Klaipėdos regionas yra vienintelis Lietuvos regionas, parengęs regioninės strategijos specializaciją su aiškiu ilgalaikiu tikslu ir nustatęs veiksmus šiems įsipareigojimams pasiekti jūrų ir bioekonomikos, darnaus jūrinio ir pakrančių turizmo ir paslaugų ekonomikos srityse; siekiant aptarti ir apibrėžti tolimesnę regiono plėtrą, buvo sukviesti visi svarbūs regiono suinteresuotieji subjektai ir surengta daugiau nei 130 diskusijų, seminarų su daugiau nei 300 įvairių suinteresuotųjų subjektų.

4

Įkvepiantis **savivaldybės ir verslo bendradarbiavimas plečiant Drevernos kaimo (Lietuva) uostą**; Naudojant finansavimą iš įvairių ES fondų, savivaldybė sukūrė naują uosto infrastruktūrą ir išplėtė savo teritoriją, įgyvendino įvairias rinkodaros veiklas ir pradėjo populiarinti naujai pastatytą Drevernos uostą; privatus sektorius pasirūpino visišku turizmo paslaugų infrastruktūros kūrimu uoste ir rūpinasi turizmo paslaugomis; per 12 metų investavimo ir rekonstrukcijos laikotarpį iš mažo ir provincialaus pajūrio miestelio Dreverna tapo populiariu jūreivių ir turistų kurortu su išplėta infrastruktūra, švaria aplinka, pageidaujamos turizmo paslaugomis, gera reputacija ir gali būti laikoma savivaldybės ir viešojo sektoriaus bendradarbiavimo sėkmės istorija.

5

Gera **Kuldygos senamiesčio (Latvija) išsaugojimo ir paramos** praktika kaip neseniai UNESCO nominuotos paveldo vietovės; Kuldyga – gražus, gerai išsaugotas senamiestis su daugybe istorinių pastatų Kuršo centre, todėl šio unikalios paveldo išsaugojimas yra savivaldybės prioritetas; senamiesčio išsaugojimas organizuojamas įvairiai: įtraukiant jį į savivaldybės teritorijos plėtros planavimo dokumentus ir rengiant specialiąsias teritorijų naudojimo ir statybų taisykles senamiesčio teritorijoje, vykdant išsamius tyrimus ir leidžiant knygas, užkertant kelią greito pastatų statymo rizikai senamiestyje (plastikiniai langai draudžiami!), informuojant, ugdant gyventojus apie istorines pastatų vertybes ir suteikiant įvairias bendro finansavimo programas miesto istorinio centro restauravimui ir išsaugojimui; Kuldygoje įkurtas specialus restauravimo centras, kur praktinio medienos drožybės restauravimo paslaugos, atitinkamų žinių ir įgūdžių įgijimas yra prieinami visiems susidomėjusiems.

6

Mosėdžio seniūnija Skuodo rajone (Lietuva) yra geras partnerystės ir bendradarbiavimo pavyzdys klestinčių vietos bendruomenių pagrindu; bendradarbiavimas tarp visų svarbių suinteresuotųjų subjektų šioje mažoje ir jaukioje savivaldybėje, kurioje gyvena 973 gyventojų, organizuojamas įvairių reguliarių susitikimų, projektų, renginių, idėjų mainų metu ir be jokių rašytinių dokumentų, sutarčių, deklaracijų ar protokolų. Visi motyvuoti suinteresuotieji subjektai dirba bendram Mosėdžio labui ir ši unikali partnerystė suteikia daug progų ir galimybių organizuoti bendrus renginius, kurti ir įgyvendinti įvairius projektus bendruomenės gyventojams, kelti vietos pasitikėjimą ir Mosėdžio prestižą, o taip pat padeda greičiau išspręsti problemas.

7

Koks svarbus ir sėkmingas yra **visuomenės įsitraukimas į Saldaus savivaldybės (Latvija) sprendimų priėmimo procesą**; iš viso savivaldybėje gyvena 28 567 gyventojų, todėl ji aktyviai ir kūrybiškai dirba, naudojant įvairias bendravimo formas: reguliarius susitikimus su vietos gyventojais (vieną kartą per mėnesį); organizuoja įvairias apklausas, kad sužinotų gyventojų atsiliepimus ir iniciatyvas, naudoja priemonę „idėjų žemėlapis“, kai gyventojai yra kviečiami pateikti idėjas arba nurodyti problemas, kurias reikia išspręsti, teikia dotacijų programas ir mažas dotacijas vietos NVO, bendrai finansuoja LEADER projektų įgyvendinimą; Saldus taip pat pristatė dalyvaujamojo biudžetą nedideliems projektams.

8

Vietos gyventojų įtraukimas į dalyvaujamojo biudžetą Kretingos rajono savivaldybėje (Lietuva); Kretinga, kurioje gyvena 37,800 gyventojų, buvo pirmoji rajono savivaldybė Lietuvoje, kurioje 2019 metais pradėtas taikyti dalyvaujamojo biudžetas; siekiant supažindinti gyventojus su šia nauja idėja apie gyventojų savarankiškai inicijuojamus nedidelius projektus, kurie yra vertinami viešu balsavimu ir įgyvendinami savivaldybės, buvo rengiami susitikimai ir išplatintas specialus reklaminis vaizdo įrašas, kuriame pateikta informacija apie procedūrą, taisykles, galimą finansavimą ir projekto kategorijas; aktyvumas buvo didelis ir savivaldybės idėja buvo palaikoma vietos gyventojų, todėl buvo įgyvendinta ir vis dar yra įgyvendinama daug gerų projektų; iki šiol Kretingos rajono gyventojai jau skyrė 0,5 milijonų eurų šiems projektams.

9

Ateityje **dėl Liepojos savivaldybės (Latvija) jau įgyvendintų iniciatyvų klimato neutralumo srityje ir sumanių sprendimų didžiuosiuose miestuose** yra tinkamas metas spręsti iššūkius; pasirašydama klimato sutartį merų pakte dėl klimato ir energetikos programos, Liepoja įsipareigojo tapti klimatui neutraliu ir sumaniu miestu 2030-ais metais. Sutartimi siekiama nustatyti savivaldybės prioritetus vykdant konkrečius veiksmus: mažinant išmetamų CO2 emisijų kiekį, didinant energijos efektyvumą statybų sektoriuje ir užtikrinant energijos taupymo priemones mieste, verčiant Liepoją sumaniu miestu, didinant AEI naudojimą ir kuriant energijos bendrijas, peržvelgiant viešojo transporto kursavimo dažnumą ir plėtojant naują miesto mobilumo planą, t.t. Padaryta išvada, kad šiuo metu energetikos ir klimato kaitos srityje yra įvairių plačiai prieinamų finansavimo galimybių.

10

Interreg Latvijos ir Lietuvos programos 2021–2027 galimybės; programos Jungtinio sekretoriato atstovas (Latvija) supažindino su 4 pagrindiniais prioritetais, kurių bus siekiama kito programavimo laikotarpiu: pajėgumų didinimas ir žmonių bendradarbiavimas, ekologiška, atspari ir tvari plėtra, sąžininga ir įtrauki visuomenė, turizmo ir paveldo ekonominis potencialas; paskelbta, kad pasikeitė programos vykdymo teritorija, kuri dabar apima Kuršo, Žiemgalos ir Latgalos regionus Latvijoje bei Klaipėdos, Telšių, Šiaulių, Panevėžio ir Utenos apskritys Lietuvoje, kuriose iš viso gyvena 1,8 milijonų gyventojų, bendras teritorijos plotas apima 72 067 km², o siena yra 588 km ilgio. Taip pat kaip ir

ankstesniu laikotarpiu nacionalinės, regioninės ar vietos viešosios institucijos, lygiavertės viešosios įstaigos ir nevyriausybinės organizacijos gali būti projektų partneriais; iš viso yra paskirta 29.2 mln. eurų finansinių išlaidų visam programos laikotarpiui ir jos vykdymo teritorijai. Pirmasis programos dalyvių kvietimas planuojamas 2022-ųjų metų lapkričio gale.

Visi baigiamosios konferencijos pristatymai yra prieinami:

[ČIA](#)

Norėdami pamatyti vietos valdžios naujoves ir susipažinti su jų įgyvendinimu, antrąją dieną dalyviai aplankė įvairius objektus Ventspilyje ir Kuldygoje.

Ekskursijų Ventspilyje metu buvo aplankyti ir aptarti tokie objektai kaip koncertų salė „Latvija“, Ventspilio aukštesnioji muzikos mokykla, pajūrio muziejus po atviru dangumi ir naujasis plaukiojantis namas, ateities daugiarūšis centras „Gāliņciems“. Labai inovatyvi ir moderni savivaldybių naujovė viešojo transporto sektoriuje – 14 naujų elektrinių mikroautobusų ir 3 įkrovimo stotys Ventspilyje.

Kuldygoje dalyviai buvo supažindinti su LIBA verslo inkubatoriumi, skaitmeninių inovacijų centru, taip pat menų ir kūrybos klasteris su tarptautinėmis magistrantūros studijomis ir menininkų rezidencijų programomis bei prototipų kūrimo dirbtuvėmis. Visos šios iniciatyvos vyksta kruopščiai restauruotame anksčiau buvusiame adatų gamyklos pastate ir yra puiki kūrybinio dizaino ir meno platforma studentams, verslininkams ir skaitmeninių inovacijų iniciatyvoms. Senasis pastatas atnaujintas su įvairių ES finansavimų pagalba ir šiuo metu tai yra patraukli vieta Kuldygos mieste.

Dienos pabaigoje dalyviai lankėsi industrinio paveldo turistų lankomoje vietoje – atnaujintame adatų gamyklos bokšte nuo kurio atsivėrė nuostabus miesto vaizdas.

ŽODYNAS

ŽODYNAS

TARPREGIONINĖ TERITORIJA	tarpreregioninė teritorija – tai teritorinis vienetas, sudarytas iš kelių vietos ir regionų valdžių, kurios yra išsidėsčiusios vienoje vietoje, tačiau priklauso skirtingoms valstybėms. Tarpreregioniniai regionai yra skirti tam, kad būtų galima pasinaudoti geografinėmis sąlygomis stiprinant konkurencingumą
PLĖTRA	augimo procesas, kai kažkas tampa brandesniu, pažangesniu ir sudėtingesniu
INDĖLIS	našumas – tai bendra šalyje pagamintų prekių ir suteiktų paslaugų vertė. Našumas atlieka svarbų vaidmenį matuojant bendrąjį vidaus produktą (BVP). BVP yra standartinis našumo matavimo vienetas, naudojamas iki šių dienų. Našumas naudojamas ekonomikos augimui matuoti ir kaip kritinis makroekonomikos matavimo vienetas
DIDELĖ PRIDĖTINĖ VERTĖ	pridėtinės vertės produktas – tai parduodama prekė, kuri buvo patobulinta papildomomis savybėmis, dėl kurių ji yra verta didesnės kainos palyginus su žaliava, iš kurios ji pagaminta. Produktas / gaminys gali būti patobulintas tam, kad taptų patogesniu, patrauklesniu, skanesniu arba lengvesniu naudoti nei jo žaliavos
POVEIKIS	teigiami arba neigiami pokyčiai, kurie visiškai arba dalinai atsiranda dėl ankstesnių ir dabartinių sprendimų ir veiklų
RODIKLIAI	kiekybinis, kokybinis arba aprašomasis tyrimų metodai
VALDYMO SISTEMA	organizacijos elementų rinkinys, kuriuo nustatoma politika ir tikslai, ir procesai, kuriais pasiekiami nustatyti tikslai
STEBĖJIMAS	sistemos, proceso ir (arba) veiklos būklės nustatymas
TIKSLAS	siekiamas rezultatas
ORGANIZACIJA	asmuo arba žmonių grupė turinti savo funkcijas ir atsakomybes, teisingumą ir santykius, kuriais siekiama pasiekti tam tikrus tikslus
VEIKSMINGUMAS	išmatuojamas rezultatas

POLITIKA	organizacijos ketinimai ir kryptys
PROCESAS	tarpusavyje susijusių veiklų rinkinys, paverčiantis indėlį į našumą
PROJEKTAS	bet kokia laikina veikla, turinti aiškia pradžią ir pabaigą
ATSPARUMAS	organizacijos gebėjimas prisitaikyti prie sudėtingos ir besikeičiančios aplinkos
RIZIKA	tikimybė, kad realus tikslo pasiekimas skirsis nuo tikėtino
SPECIALIZACIJA	susikaupimo ir tapimo tam tikros srities ar kompetencijos ekspertu procesas
SUIINTERESUOTASIS SUBJEKTAS	suinteresuotasis subjektas – tai asmuo, galintis paveikti, būti paveiktu ar suvokti, kad yra paveiktas sprendimo ar veiklos
TVARUMAS	plačiąja prasme tvarumas reiškia gebėjimą išlaikyti arba palaikyti procesą nuolatos per tam tikrą laiką. Verslo ir politikos kontekste tvarumas siekia užkirsti kelią gamtos ar fizinių išteklių išsekimo, kad jie liktų prieinami ilgam laikotarpiui
TRIGUBAS (ARBA KETURGUBAS) SRAIGTAS	konceptija, skirta analizuoti ir sustiprinti bendradarbiavimą tarp verslo ir pramonės, žinių sektoriaus ir valdžios institucijų, pagrindinio naujovių tinklo ir plėtros; dažnai naudojama kaip klasterių kūrimo priemonė. Konkreti informacija yra prieinama internetinėje svetainėje www.igi-global.com . Ketungubas sraigtas be verslo ir pramonės, žinių sektoriaus ir valdžios institucijų apima aplinką

Dokumento parengimas yra dalis projekto „Regioninis bendradarbiavimas darniam, integruotam ir sumaniam planavimui“ (angl. Inter-regional Cooperation for Sustainable, Integrated and Smart Planning, trumpinys – Sumanus planavimas, projekto Nr. LLI-431)

Projekto tikslas: Stiprinti regiono dalyvių žmogiškuosius gebėjimus, kompetencijas ir strateginio planavimo įgūdžius, didinti tarpvalstybinį regioninį bendradarbiavimą darniai ir veiksmingai regionų plėtrai.

Projekto rezultatai: projekto metu bus identifikuoti Klaipėdos regiono plėtros horizontalieji prioritetai, parengtas jų įgyvendinimo veiksmų planas. taip pat bus atlikta funkcinių regionų vystymo analizė – įvertintos Klaipėdos regiono galimybės plėtoti partnerystes ir bendrus projektus tiek su aplinkiniais Tauragės, Telšių regionais, tiek ir su Latvijos Kuržemės regionu. Projekto metu partneriai parengs Regionų žmogiškųjų gebėjimų ir lyderystės ugdymo programą, tarpsieninio bendradarbiavimo ir planavimo praktinį vadovą. Kuržemės regionas rengs savo regiono strateginio planavimo dokumentus.

Projekto tikslinės grupės: vietos ir regiono politikai, savivaldybių teritorijų planavimo ir strateginės plėtros specialistai. Projekto veiklose bus kviečiami dalyvauti ir regionų ekosistemos dalyviai – verslo ir mokslo struktūrų atstovai, bendruomenių nariai.

Biudžetas: **363 237, 51 Eur**, iš jų **308 751,88 Eur** finansuojami Europos regionų plėtros fondo (ERPF) lėšomis. Projektas finansuojamas iš Interreg V-A Latvijos – Lietuvos bendradarbiavimo per sieną programos, prioritetinga sritis – Efektyvios viešosios paslaugos.

Projekto veiklų įgyvendinimo laikotarpis: 2020.06.01-2022.05.31

PROJEKTO PAGRINDINIAI:

Latvijos Kuržemės planavimo regionas
(pagrindinis partneris)



KURZEMES
PLĀNOŠANAS
REĢIONS

www.kurzemesregions.lv

Asociacija “Klaipėdos regionas”
(Lietuvos partneris).



www.klaipedaregion.lt

Už šio dokumento turinį atsako Asociacija “Klaipėdos regionas”. Jokiomis aplinkybėmis negali būti laikoma, kad jis atspindi Europos sąjungos nuomonę.